

Euroopa Komisjon

Leader+ Magazine

TÄHELEPANU KESKMES
Lisandväärtus
kohalikele toodetele

ET
3 • 2005

Leader+ Magazine

- 4 Leader+ tegevuses**
- 6 Leader+ vaatluskeskus. Partnerotsingusüsteem – koostöö edendamine**
- 9 Tähelepanu keskmes. Lisandväärtus kohalikele toodetele**
- Belgia. Talutoodete arendamise strateegia
  - Hispaania. Traditsioonide uuendamine Balearidel – edu retseptid
  - Austria. Projekt Bergholz – ühise koostööplatvormi loomine
- 17 Loodus- ja kultuurivarade parim kasutamine**
- Itaalia. Tervikliku lähenemisviisi rakendamine – vanad väljakud uuest vaatenurgast
  - Rootsi. Rootsi noored kooskõlas looduse ja kultuuriga
- 22 Elukvaliteedi parandamine maapiirkondades**
- Ühendkuningriik. Keegi ei ole osalemiseks liiga noor – kogukonna mängurajatiste täiustamine
  - Taani. „Kool raba kõrval. Raba kooli kõrval“
- 27 Uue oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutamine**
- Saksamaa. Regionaalareng klassiruumis – jah, see on võimalik!
  - Iirimaa. Õli mullapinnast – taastuenergia seemned
- 32 Koostöö maaelu arendamiseks**
- Prantsusmaa ja Saksamaa. Euroopa maastikukunst – riikidevaheline koostöö ühise taeva all
  - Portugal, Itaalia, Madalmaad, Iirimaa ja Hispaania. Traditsioonikülad – riikidevaheline turism Portugali vaatevinklist
- 39 Naised ja noored programmis Leader+**
- Madalmaad. Leader+ vaatluskeskuse intervjuu Ali Edelenboschiga
  - Portugal. Edela-Alantejo noorte tuleviku eest hoolitsemine
- 45 Uued liikmesriigid. Ungari ja programmi Leader kogemus**
- 48 Leader+ uudised. Programmi Leader+ koostöömess Brüsselis**

Käesolev Euroopa Komisjoni väljaanne võimaldab avalikkusele ligipääsu ühenduse algatust Leader+ käsitlevale teabele. Meie eesmärk on edastada täpset ja ajakohastatud teavet. Kui meile teatatakse vigadest, püüame need parandada. Siiski ei vastuta komisjon käesolevas väljaandes sisalduva teabe eest kirjeldatud projektide finantsandmete osas ning eriti kulutuste abikõlblikkuse osas. Lugejad kasutavad kõnealust teavet omal vastutusel ja peavad rakendama vajalikke ettevaatusabinõusid.

Koostöö programmis Leader+

Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi
peadirektori asetäitja Dirk Ahner

Algatuse Leader+ edenedes on julgustav näha üha enam tõendeid koostööst liikmesriikide vahel. Tõepoolest on teine meede mõeldud selgesõnaliselt maapiirkondade ergutamiseks ja nendevahelise koostöö toetamiseks, nähes sellega ette koostöö liikmesriigi eri piirkondade vahel (piirkondadevaheline koostöö) ja vähemalt kahe liikmesriigi vahel (riikidevaheline koostöö). Koostöö on võimalik ka riikidega, mis ei kuulu Euroopa Liitu.

Üldiselt on koostööprojektidel kolm eesmärki, mis tihti täiendavad üksteist. Need on ressursside ühine kasutamine, et saavutada kriitiline mass, mis teeb projekti elujõuliseks, täiendavate tegevuste ergutamine ja innovatsiooni edendamine. Selles ajakirjanumbris on kaks näidet riikidevahelisele koostööle pühendatud projektidest. „Traditsioonikülad“ on tegevus, mis algas programmiga Leader II ja on nüüd arenenud programmiks Leader+, kaasates täiendavaid partnereid. Algselt osales programmis kolm ja nüüd viis liikmesriiki. See on piirkondadevahelise koostöö tasandil põhinev projekt ja riikidevahelisel tasandil on igal riiklikul kaval potentsiaal teist toetada. Teine näide – „Euroopa maastikukunst“ – on veel varajases järgus, kuid näitab innovatiivset suunda, kuidas kaks piirkonda eri liikmesriikides töötavad koos, et oma vastavaid piirkondlikke sarnasusi täiustades ühiseid eesmärges saavutada.

Muidugi ei saa koostöö riikidevahelisel tasandil toimida ilma eri partnerite tugevate jõupingutusteta – Leader+ vaatluspunkt ja selle riiklikud partnerid on sellest teadlikud. Seepärast töötab Leader+ vaatluspunkt välja mitmesuguseid vahendeid, et hõlbustada riikidevahelist koostööd. Partnerotsingusüsteem, mis on kättesaadav Euroopa Leader+ programmi veebilehel <http://europa.eu.int/comm/leaderplus>, aitab kindlaks määrata sobivad partnerid koostööprojektideks. Lisaks võib leida veebiraamatukogust mitmesuguseid dokumente, mis pakuvad meetodilist abi ja ideid parima teostusviisi kohta, mis on saadud riikidevaheliste projektide rakendamise kogemusest. Ärgitan teid neid ressursse kasutama.

Siiski ei asenda miski silmast silma koostööd. Mitmesugused riiklikud organisatsioonid, näiteks riiklikud koostöövõrgu üksused, on programmiga Leader+ juba korraldanud mitmeid koostöömehhanisme. Need üritused ei võimalda mitte ainult kogemuste vahetamist, vaid soodustavad ka koostööd, teabe hankimist ja aitavad korraldada koostööd.

Sellise tegevuse tähtsustamiseks võttis komisjon vastu ka otsuse korraldada 2005. aasta suvel Euroopa tasandil laiaulatuslik kahepäevane koostöömess. See üritus ei olnud mõeldud mitte ainult nendele maatöötajatele, kes osalevad programmis Leader+ praegu, vaid pakkus võimalusi ka kümne uue liikmesriigi maatöötajatele, kes on huvitatud kontaktide arendamisest nende enda tulevaste programmide tarvis. Me ei tohi unustada teadmiste ja kogemuste rikkust, mille on kogunud Leader+ ja selle eelkäijad, ning võimalusi, mida sellised koostöömehhanismid pakuvad meie uutele partneritele.

Kuna Leader-lähenedamist kaasatakse varsti laiaulatuslikult tulevases ELi maapiirkondade arendamise poliitikasse, on äärmiselt oluline, et me ei unustaks riikidevahelise koostöö tähtsust kui vahendit, mis soodustab innovatsiooni ja võimaldab parimat kogemuste vahetamist ELi 25 liikmesriigi maapiirkondades ja väljaspool neid. Koostöö, mis praegu toimub programmi Leader+ kohaselt, on tunnustus maatöötajate valmisolekust vaadata riigipiiridest kaugemale ning töötada üheskoos kõigi oma maapiirkondades elavate ja töötavate kodanike parema elu nimel.

Kvaliteetse hoolduse pakkumine Hollandi taludes

Liikmesriik: Madalmaad

Piirkond või ala:

Zuid Holland (Lõuna-Hollandi provints)

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

De Waarden

Projekti kogumaksumus:

318 180 eurot

EL: 140 372 eurot

Muud riiklikud vahendid: 167 876 eurot

Erakapital: 9932 eurot

Hollandis sõidavad igal nädalal abipõllutöölised Alblasserwaardi, Vijfheerenlandi ja Krimpenerwaardi piirkonna taludesse, veetes seal oma aega meeldivalt ja kasulikult ning olles abiks mitmesugustel talutöödel.

Siiski erinevad need abipõllutöölised pisut keskmisest põllumajanduses rakendatavast tööjõust, sest nad tulevad tallu, vajades ise hooldust. Selle inimrühma ehk patsientide rühma koosseis varieerub alates vaimsete erivajadustega inimestest ja käitumisraskustega noortest kuni vanemate inimesteni, kes kannatavad nõdrameelsuse all. Ettevõtmise peamine mõte on see, et talu alaline tööjõud toetab neid nende ülesannetes. Teadlikult on välja valitud väikesed talud. Rahu ja vaikus, avarus, individuaalne tähelepanu ja austus on selle lähenemise juures põhilised.

Isiklikud ülesanded ja kohustused mõjuvad positiivselt patsientide heaolule ja ilmselgelt on sellisest töökorraldusest kasu ka talu omanikele. Vald-konnas, kus üha raskemaks muutub piisava tulu saamine ainult põllumajanduslikust tegevusest, sisaldab sellise teenuse pakkumine talus palju potentsiaali.

Den Hâneker on ühing, mille eesmärgiks on looduskaitse, maaturismi, põllumajanduse ja hoolduse abil suurendada võimalusi ja tegevusalasid Hollandi maapiirkondades. Et soodustada sääraseid algatusi, nõustab ja toetab Den Hâneker talupidajaid selliste talude rajamisel. See toob kokku talupidajad ja hoolekandeesutused ja aitab kohandada ootusi võimalustega ning on üks innovatiivsetest projektidest, mis saab toetust programmist Leader+.

Kontaktisik: Bart Soldaat

E-post: bart.soldaat@planet.nl

Veebileht: <http://www.leaderplus-dewaarden.nl/>

Foto Den Hâneker Fondilt

„Same Sky – 5 x Eden“

Liikmesriik: Ühendkuningriik

Piirkond või ala: The Weald

Kohaliku tegevusrühma nimetus: WARR partnership

Projekti kogumaksumus: 71 904 eurot

EL : 32 354 eurot

Muud riiklikud vahendid: 39 550 eurot

Projekt „Same Sky – 5 x Eden“ oli tegelikult laiaulatuslik rändnäitus, kavandatud selleks, et au sees hoida viie isoleeritud Ida-Sussexi küla (Bodiam, Camber, Rye, Staplecross ja Darvel Down) omapära. See tõi esile ja arendas iga küla ainulaadseid omadusi, haaras sellega kaasa kogukonna, suurendas teadlikkust kohalikest maastikust ja parandist ning pakkus tervele kogukonnale võimalust koos töötada.

Kõikidele ja erinevas vanuses elanikerühmadele kättesaadavate laiaulatuslike kultuuriprojektide läbiviimisega suurendas projekt sotsiaalset ühtekuuluvust Rotheri maakonna viies piirkonnas. Tookord tekkinud suurepärase kogukonnatunne hoogustas ühisüritusi ja valmistas ette tegevusi tulevikuks.

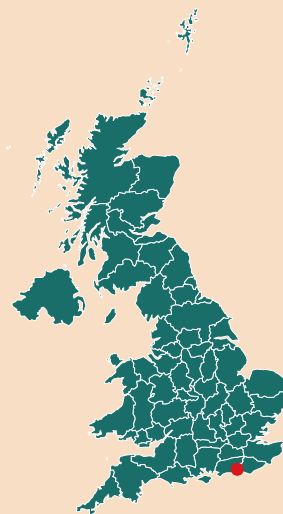
Külaürituste käigus rajati viis kogukondlikku aeda, kus toimusid päevased ja öised paraadid, mitmesugused õpitoad, vestlused ja näitused, külvamine, saagikoristamine, pidutsemine, nukuteatri etendus ja palju muud. Rändnäitusel oli suur menu kohalikes külakogukondades. Projekt oli väga uuenduslik, töötas aktiivselt kogukondadega ja suurendas kaasahaaratust. Sellega seotud kogukonna rühmad said innustust ning jätkasid pärast projekti lõppu kohtumisi ja koostööd.

Kontaktisik: Bec Britain

E-post: info@samesky.co.uk

Veebileht: www.samesky.co.uk

Foto Ühendkuningriigi riikliku koostöövõrgu üksuselt

Sarakatsanoste asum

Liikmesriik: Kreeka

Piirkond või ala: Ellassona

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Ellassona arengu-
asutus – Kissavos S.A. (AN.EL.KIS.S.A)

Projekti kogumaksumus: 64 091 eurot

EL: 48 076 eurot

Muud riiklikud vahendid: 16 015 eurot

Selle projektiga loodi sarakatsanoste asum maarahva ja folkloori muuseumina, mis on avatud külastajatele ja asub Ellassona linnas. Sarakatsanosed on rändlambakarjused, kes elavad Kreeka mandriosas, peamiselt just Pindose mäestiku lähedal. Nad liiguvad hooajaliselt. Suvekuudel elavad nad mägedes ja talvel kolivad madalamal asuvatele aladele. Neil on eriline majanduslik ja ühiskondlik organisatsioon, eriline kultuur ja traditsiooniline eluviis. Nende traditsioonid on eksisteerinud tuhandeid aastaid ning nende murre on sarnane antiikse kreeka keelega, mida rääkisid nende esivanemad.

Sellesse Leader+ alusel rahastatavasse asumisse rajatakse hütid, nagu näiteks õpetaja onn (laste lugema õpetamiseks), *strouga* (koht lõpsmistarvikutele), *frizato* (koht, kus elanikud kogunevad jutuajamiseks ja lõõgastumiseks), *tseliggatta* (lambaaedik). Kõik need jäljendavad traditsioonilist sarakatsanoste elustiili. Hütid ehitatakse samu ajaloolisi viise ja materjale kasutades. Nendes pannakse välja majatarbed, sealhulgas rõivad, tekid ja tööriistad, mida kasutati sarakatsanoste igapäevaelus.

Kontaktisik: Eleni Hatzouli

E-post: anel-ae@hol.gr

Foto Ellassona-Kissavosi kohalikult tegevusrühmalt

Käsitööstus – piirkondliku toidu säilitamine

Liikmesriik: Hispaania

Piirkond või ala: Comunidad Autónoma de Madrid

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Aracove

Projekti kogumaksumus: 60 859 eurot

EL: 17 632 eurot

Muud riiklikud vahendid: 5383 eurot

Erakapital: 37 844 eurot

Käsitööstus, mis põhineb mahepõllunduses kasvatatu töötlemisel toiduks, on samuti esimene omataoline piirkonnas. See on Leader+ projekt, mida viib läbi üks naine Colmena de Oreja linnast (Madridi piirkonnas) ja mille toodang põhineb tema abikaasa kasvatatud põllukultuuride mitmekesisel valikul, nagu küüslauk, läätsed, kikerhernes, melon. Tulemuseks on mitmekesine piirkondliku eripäraga toiduvalik. Projekti peamine tarbija nõuab kvaliteetseid traditsioonilisi tooteid, mis põhinevad mahepõllundusel. Toidu turustamise keskuseks on Madrid, kust saadetakse tooted linna suurte poekettide supermarketitesse, mis on ka tootevaliku suurimad jaemüüjad.

Siiani on loodud töökohad kolmele inimesele ja kohalik tegevusrühm on taganud neile eriväljaõppe, mis on vajalik konserveeritud köögiviljatoodete valmistamiseks. Projekt toimib täielikult ja on edukas. Tootmistsükkel võtab arvesse mitmesuguste viljade kättesaadavust, et kindlustada aastaringne tegevus. See algab aprillis, kui saabub värske küüslauk, järgnevad hooajalised köögiviljad, mida toodetakse kogu aasta jooksul.

Kontaktisik: Mónica Rabadán Aránguez

E-post: aracove@aracove.com

Veebileht: www.aracove.com

Leader+ vaatluskeskus Partnerotsingusüsteem – koostöö edendamine

Kuigi koostöö programmi Leader+ raames võib toimuda mitmel viisil ja eri kohtades, pakub veebipõhine vahend parima võimaluse, et jõuda võimalikult paljude huvitatud osalisteni. Projekti tulevaste suundumuste huvides on oluline varajases järgus arusaamine koostöövõimalustest riikidevahelisel tasandil. Sellega arvestades on Leader+ vaatluskeskus välja arendanud partnerotsingusüsteemi, mis on saadaval Leader+ veebilehel <http://europa.eu.int/com/leaderplus> ning samuti Leader+ riiklike koostöövõrgu üksuste kodulehtedel.

Praegu teatakse juba paremini, kes on kasutanud partnerite otsingu süsteemi ja kuidas seda on tehtud.

Siiski olgu märgitud, et need andmed hõlmavad Leader+ algatuse varajast osa ega peegelda tegevusi, mis on aset leidnud pärast Leader+ vaatluskeskuse ja selle kontaktpunkti käikulaskmist. Sellest hoolimata aitab see teave aru saada, millist tüüpi projektid pakuvad huvi kohalikele ettevõtjatele, kus nad paiknevad ja millistest teistest riikidest nad partnereid otsivad. Samuti teeb see lihtsamaks otsustamise, kuhu peab ressursse paigutama, et kindlustada võimalikult paljude inimeste teavitamine ja seotus programmiga Leader+ kogu programmi- perioodi jooksul.

Kavandatavate projektide üldarvust peaaegu 75% pärineb viiest riigist: Prantsusmaalt, Ühendkuningriigist, Rootsi, Hispaaniast ja Itaaliast.

Kaks kõige populaarsemat nelja **peamise Leader+ teema** hulgas olid „Loodus- ja kultuurivarade parim kasutamine“ 44%-ga ja „Elukvaliteedi parandamine“ 26%-ga.

Huvitav oli avastus, et üle 30% sisestustest olid Ida-Euroopa riikide, sealhulgas Türgi kohta. See suureneb loodetavasti, kuna liikmesriigid ja kandidaatriigid saavad 15 vanale ELi riigile paremini tutvavaks ja nad ise saavad rohkem teadlikuks Leader+ algatuse võimalustest.

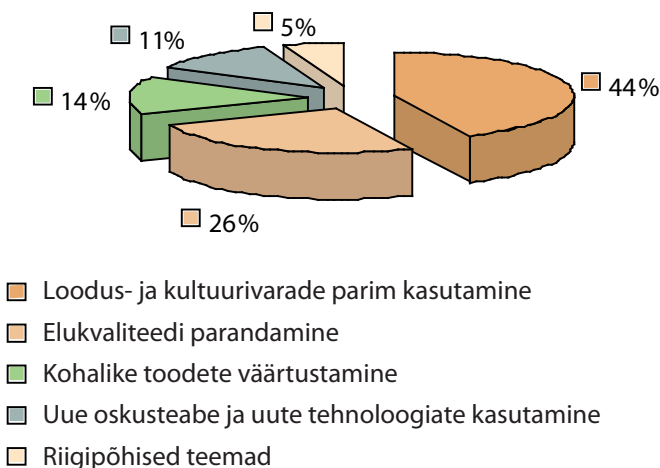
Märksõnadest¹ tõuseb esile turism kui peamine valdkond, milles **ettepaneku tegijad** loodavad koostööd teha, järgnevad kultuur, loodus ja keskkond, sotsiaalne ja ühiskondlik tegevus ning majandus. Neid on peaaegu 70% sisestatud märksõnadest, kuigi peaks märkima, et ühe projekti kohta on võimalikud eri märksõnad. Võrreldes sellega on uue tehnoloogia kohta märksõnu vähem kui 4%, mis näib rõhutavat, et Leader+ teema „Uue oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutamine“ ei ole populaarne projektides, mille on valinud kohalikud tegevusrühmad esimese meetmega.

Kõige nõutumad projekti-ettepanekud on järgmised: ökokeskus, muuseumi jätkusuutlikkus, temaatilised turismirajad, naised ettevõtluses, piirkondlikud kauba- või kvaliteedimärgid heakskiidetud kaupadele ja teenustele.

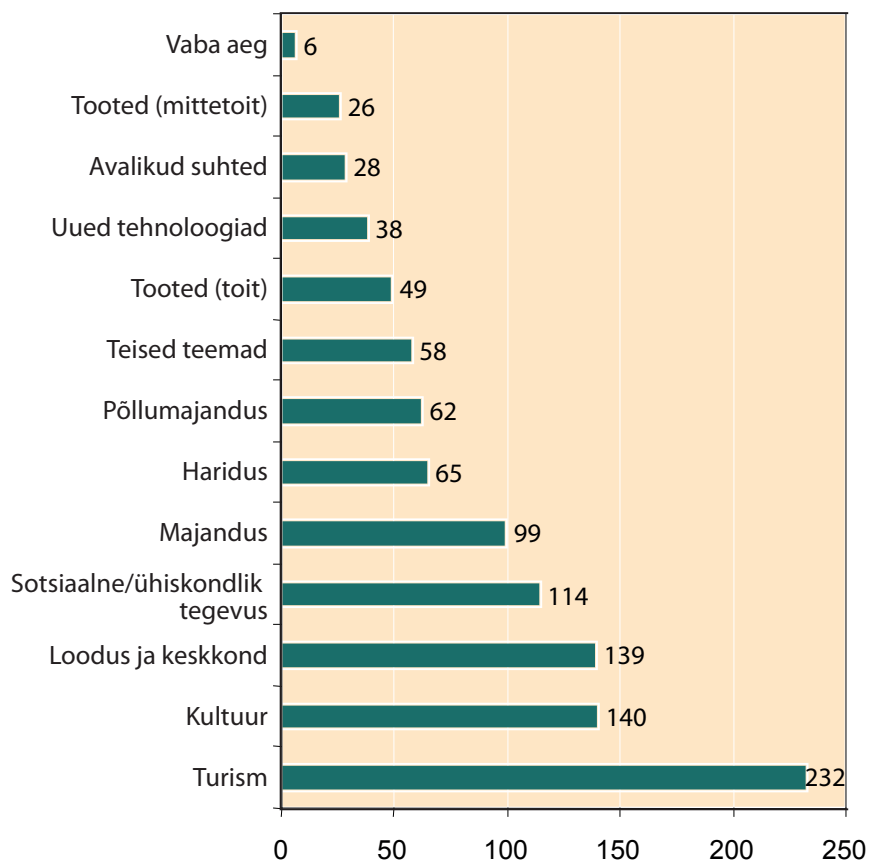
¹ Näiteid valdkondadest, mida mõned pakutud märksõnad hõlmavad.

- **Põllumajandus:** eksperimentaalpõllumajandus, erilised taimed, toidutoodete kvaliteet, mahepõllumajandus...
- **Majandus:** ettevõtete loomine, VKEd, majanduse juhtimine, tootmise täiustamine...
- **Tooted (toit):** otseturustus, kaubamärgi arendamine, toidu kvaliteet...
- **Suhtekorraldus:** uus meedia/raadio/televisioon, sündmused, trükimeedia...
- **Sotsiaalne/ühiskondlik tegevus:** võrgustikud, avalike tegevuste arendus, teenused, transport, külade uuendamine...

Partnerotsingud teemade järgi

Partnerotsingu pakkumised märksõna järgi

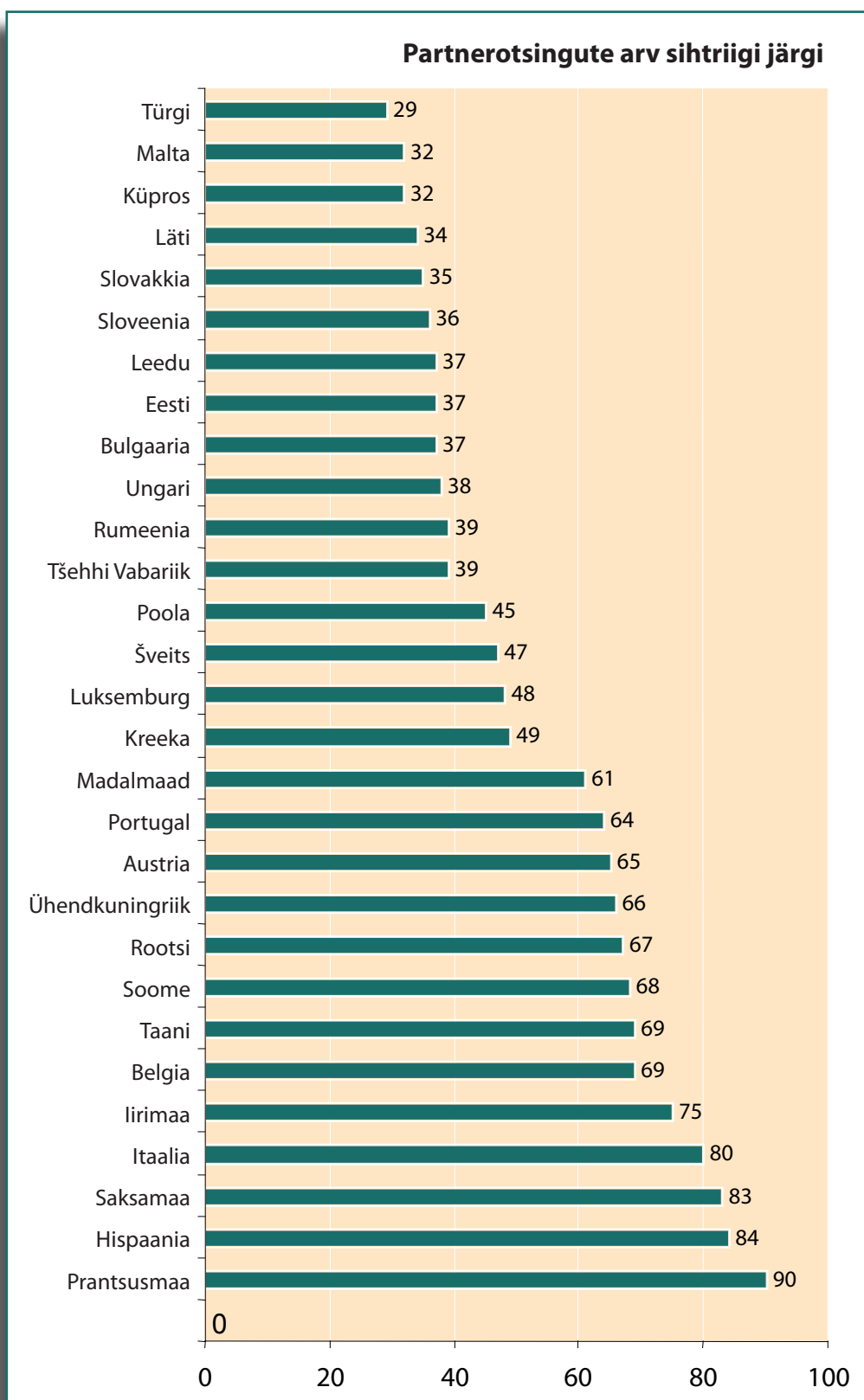

Järeldused

Partnerotsingusüsteem on kohalikele tegevusrühmadele ja teistele maaettevõtjatele üks võimalusi, et algatada tulevaste projektide või partnerite otsing. Siiski on selle kasu ja tõhusus ainult nii hea kui teave, mis on süsteemi üles laetud. Selles suhtes peavad kõik maaelu arendajad ja eriti riiklikud koostöövõrgu üksused tagama, et nad uuendaksid projekti teavet korrapäraselt. Mida enam Leader+ algatus edeneb ja mida enam teavet projekti kohta kättesaadavaks saab, seda kasulikumaks see muutub.

See on ka vahend, mida kasutatakse koos teiste tegevustega, näiteks mitmesugused koostöömehhanismid, mis toimuvad eri liikmesriikides ja kandidaatriikides, metoodilist toetust käsitlevad publikatsioonid, mis on saadaval Leader+ ja teistel riiklikel veebilehtedel, ja teadaanded Leader+ publikatsioonides, mis on valminud nii rahvuslike koostöövõrgu üksuste kui ka Leader+ vaatluskeskuse poolt, jne.

Kui teil on kogemusi koostööst, mis teie arvates on kasulikud hea tava näited, saatke palun üksikasjalikum teave Leader+ kontaktpunktile: contact.point@leaderplus.org.

Tähelepanu keskmes Lisandväärtus kohalikele toodetele

20% kohalikest tegevusrühmadest on Leader+ algatuses valinud teema „Lisandväärtus kohalikele toodetele”, tehes sellest nelja Leader+ teema seas populaarsuselt kolmanda. Õigupoolest ei ole see programmis Leader+ ainult „Lisandväärtus kohalikele toodetele”, vaid ka „Väikeste tootmisüksuste turulepääsu lihtsustamine ühistegevuste kaudu”. Viimane on tähtis, kuna sellega rõhutatakse kohalike toodete jõudmist laiemale turule ning see on paljude selliste projektide jaoks oluline aspekt kulutasuvuse ja pikaajalise säästvuse seisukohalt. Juhtumiuuringud, mis on esitatud selles rubriigis, näitavad mitte ainult lisandväärtuse tähtsust, vaid ka vajadust jõuda laiemale avalikkuseni turundusalgatuste arendamise ja ühendatud kaubamärgi kasutamise abil.

Lisandväärtus ei tulene mitte ainult toodete omapärast ja kvaliteedist, vaid ka asukohast. Siin on Leader+ projektidel võimalus rõhutada, mis teeb toote tüüpiliselt kohalikuks ja seeläbi autentseks. Samuti on oluline näidata, kuidas mitmesugused tooted võtavad tootmisel ja turustamisel arvesse keskkonda säästvaid kriteeriume. Ideaalis peaks kohalike toodete strateegia arendamisel ja hindamisel arvesse võtma kõiki tegureid, mis võivad lisada väärtust, ning võimalusel neid ühendama. See sisaldab ka innovatiivset lähenemist, näiteks kohapeal kasvatatud põlluviljade töötlemist, turustamist ja levitamist. Kõik need elemendid on illustreeritud Leader+ projektis, mis on esitatud selles rubriigis, ja neid võiks kujutada järgmiselt:

Üllataval kombel ei ole paljud Leader+ projektid seotud kohaliku toidu väärtustamise algatustega. Viimastel aastatel on olnud küll teadlikumad kohaliku toidu loomuosasest väärtusest ja majanduskasudest mitte ainult põllumajandusettevõtete tulevasele elujõulisusele kaasaaitamise, vaid ka keskkonna jätkusuutlikkuse, elanikkonna tervise, kohaliku ja piirkondliku kultuuri ning maaturismi jm seisukohalt. Selliseid projekte võetakse tihti ette selleks, et ergutada ja toetada tootjate, jaemüüjate ja tarbijate vastastikust ning teatava koostööni viivat suhtlust eriliste ja tihti väga kvaliteetsete toodete tootmisel, turustamisel ja levitamisel. Seda illustreerib hästi juhtumiuuring Austriast.

Kohaliku toiduga seotud projektide algatajad on tavaliselt tootjate ja talupidajate omaalgatuslikust rühmast, mis teeb koostööd põllumajandustootjate turuga või varustab suuremaid jae- ja hulgemüüjaid. Programm Leader+ ongi suunatud sellistele kohalike toodete tootjatele, et neid rohkem kaasata kohaliku toidu edendavatesse võrgustikesse, nagu näitab juhtumiuuring Belgiast. Seda sorti tegevust võib pidada ka vastuseks toidukauba tootmise aina kasvavale tsentraliseeritud süsteemile ja varustamisele, kus domineerivad täielikult jaekaubanduse ja tootmise huvid. Leader+ näitab toimivas toidu turustusahelas altpoolt tulevat algatust. Seda on näidanud kaks projekti, mida on arendanud Mallorca kohalik tegevusrühm, millel on, nagu tihti juhtub, oma tähendus piirkondlikus kultuuris ja turismis.

KVALITEET

Materjali/meetodite terviklikkuse/puhtuse/ ametioskuse väärtus

ASUKOHT

(ökoloogiline jätkusuutlikkus)
Kohalik allikas, väike energiakulu jne

KÕRGE LISANDVÄÄRTU- SEGA KOHALIKUD TOODET

ALGUPÄRASUS

Eristatavus/ loovus (disainis, vormis ja funktsioonis)

TÜÜPILISUS

(kultuuriline)
Autentsus peegeldab kohaliku/ piirkondlikku omapära, iseloomu, kultuuri

Talupood on külastajatele avatud.

BELGIA

Talutoodete arendamise strateegia

Flaami maapiirkond arendab strateegiat tarnida piirkondlikke tooteid laiemale avalikkusele ja võimaldada oma maakogukonna jätkusuutlik areng

Sissejuhatus

Brugge linna ümbruse maakohtades viibides ei ole te kunagi liiga kaugel linnakeskkonnast. Linna rahvaarv on üle 120 000 ja maailma kultuuripärandi nimekirja kuuludes meelitab ta ligi palju turiste. Linn ulatub Belgia rannikuni ning piirneb turismikuurortidega, nagu Knokke-Heist ja Blankenberge. Siiski mahub sinna piirkonda ka väärtuslike, inimese poolt rajatud maastikke, sealhulgas keskaegseid poldereid ja maamõisasid. Ajalugu ja maastik koos kokakunsti ja kultuuriga on peamised tegurid piirkonna kujundamisel ideaalseks puhkekohaks. Mis puutub piirkonna kokakunsti, siis mitmed põllumajandusettevõtted müüvad kodus toodetud või töödeldud toitu, nagu liha, juustu ja jäätist. Nüüd otsivad nad uusi teid, et tuua oma tooteid turule ja jõuda uue klientuurini.

Projekti taust

Kohalik tegevusrühm Brugse Ommeland („Maakohad Brugge linna ümbruses“) on arendanud strateegiat, et toime tulla ümbritseva linnapiirkonna mitmesuguste survetega. See näeb turismi kui vahendit, et külastajad saaksid tunda õpida maastikku ja samal ajal oleks võimalik arendada jätku-

suutlikku põllumajandust. Neis mõlemas on nähtud piirkonna tulevase heaolu alust. Inimestele sellesse maapiirkonda jäämise võimaldamine tagab ka piisava kriitilise massi, et ülal pidada kohalikke teenuseid ja edendada edasist majanduslikku arengut. Selles suhtes arvestatakse põllumajandustootjaid kui olulisi osalisi. Põllumajanduslik toodang esindab Brugge ümbruse maamajanduses tähtsat osa. Selleks et säilitada majanduslikku elujõulisust, tahavad mõned põllumajandustootjad oma ettevõtet laiendada. See tähendab, et nad turustavad tooteid, milles on rohkem lisandväärtust ühe ühiku kohta, kuna tooted sobivad paremini tarbija nõudmistega. Põhisaaduste töötlemine põllumajandusettevõttes koos jaemüügiga näiteks talupoes on seda tüüpi strateegia oluline osa ja investeeringud selleks on enamasti tehtud individuaalsetel alustel ja ühise põllumajanduspoliitika toetusega.

Turuorientatsiooni määratlemine

Kui töötati välja strateegiat piirkonna jaoks, tõstsid kohaliku tegevusrühma arutelud esile vajadust üldise toetuse ja võrgustiku väljaarendamise järele selles piirkonnas. See võrgustik on vajalik, et tootmise laiendamise ja kvaliteetse-

Piirkonna kokakunsti väljapanek.

te toodete turustamisega toetada kõrge lisandväärtusega jätkusuutliku põllumajanduse arengut. Üheksa ettevõtjat alustasid kohaliku tegevusrühma abiga ja moodustasid talutoodete võrgustiku nimega Netwerk Hoeveproducten Brugse Ommeland. Mõned Lääne-Flandria provintsi ametnikud on tegevad tehnilise personalina.

Põhilised tegevused on ühisreklam, turustuskampaaniad ning liikmetele teabe ja nõu andmine. Kollektiivi esitlemiseks on välja arendatud ühine märgis, kuid siiski kasutatakse sama logo ja märgist, mis on praegu kasutuses turistide ligimeelitamiseks. See terviklik lähenemine, mida edendab Leader+, on seotud kohaliku tegevusrühma ettekujutusega talutoodete edendamisest ja turustamisest piirkonnas. Toodangu väärtust kasutatakse seega piirkonna identiteedi toetamiseks.

Tegevused, mis on seotud talutoodetega, on ka osa ühest teisest selle piirkonna Leader+ projektist „Laiema arengu edendamine põllumajanduses“ („Stimulatie van de verbreding in de landbouw“). Projekt algas 2003. aasta jaanuaris ja kestab kuni 2008. aasta lõpuni.

Otseturustus

Võrgustik uurib vähehaaval uusi viise oma toodete turustamiseks. Otsekontakt tarbijaga loob võimaluse palju vahetumalt vastata kindlatele tarbija nõudmistele tootevaliku ja kvaliteedi osas. Värskus on oluline ja see peab olema tagatud. Turustusahel peab olema lühike ja otsene. Müüdud on talupoodides, jaeturgudel ja messidel / ühiskondlikel üritustel. On kaalutud tellimist posti teel ja müümist hulgimüüjatele vastavate kulinaariakaupluste, kohalike jaemüüjate, toitlustajate ja eksklusiivsete kaubamajade tarbeks. Kohalikud restoranid on samuti huvitatud. Peamine mure on nüüd siduda olemasolevad turismi- ja matkarajad talupoodide ja -aedadega, eriti suvekuudeks.

Põllumajandustootja Pascal Brusselse Klokkehofist ütles: „Raske näib veenda kohalikke ametivõime, et teevit võib aidata. Ma hangin selle ise, aga esmalt peavad nad oma loa andma.“ Teine võimalus, mida võrgustik kaalub, on piirkonnakaardi tegemine, kus on esitatud kogu asjakohane teave.

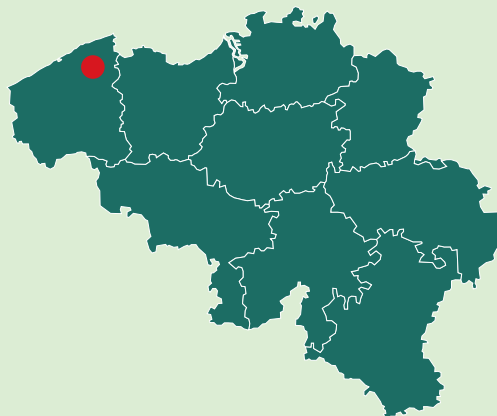
Toote kehvast ei saa heastada mingi turustamine, seepärast on kindlaks määratud kvaliteedikriteeriumid ja liik-

med peavad tagama nende järgimise. Võrgustikul on samuti võimalus toodete osas kokku leppida ja sisse seada uusi reegleid.

Rühma dünaamika

24 liikmega võrgustik kasvab. Koordineerija Drieke Beuselinck on enesekindel: „Võrgustik on aeglaselt kogumas jõudu, sest liikmed tunnevad, et nad võivad üksteist usaldada. Palju on kaasa aidanud koosolekute organiseerimine, kus liikmetel oli võimalus arutada oma kogemusi.“

See on esimene ja arvatavasti kõige tähtsam otsene kasu koos töötamisest. Või teisisõnu, ühenduses peitub jõud. See on tõepoolest veel üks Leader+ lähenemisest tulenev sõnum maaelu arendamiseks.

Talutoodete arendamise strateegia

Liikmesriik: Belgia

Piirkond, ala: Flandria

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Brugse Ommeland

Rahvaarv: 98 500

Pindala: 492 km²

Projekti kogumaksumus: 362 536 eurot

EL: 181 268 eurot

Muud riiklikud vahendid: 181 268 eurot

Kontaktisik: Drieke Beuselinck

Address: Streekhuis Kasteel Tillegem

Tillegemstraat 81

B-8200 St Michiels (Brugge)

Telefon: +32 50 407 018

Faks: +32 50 403 141

E-post: drieke.beuselinck@west-vlaanderen.be

Veebileht: www.onthaalopdeboerderij.be

Fotod Belgia riikliku koostöövõrgu üksuselt

Road on valmistatud kohalike retseptide järgi piirkondliku maitse kohaselt...

HISPAANIA

Traditsioonide uuendamine Balearidel – edu retseptid

Saare algatused arendavad ja säilitavad kulinaarset pärandit, kasutades innovatiivset lähenemist, et jõuda uute tarbijateni

Sissejuhatus

„Degusteerimiskeskus“, „Kohalike ökoloogiliste toodete müük“ ja „Ühistu, mis toimetab kohale traditsiooniliste retseptide järgi valmistatud eelnevalt kuumtöödeldud ei-neid“ – need on kolm algatust, mis uuendavad vanu traditsioone selleks, et sobitada neid uue turu nõudmistega.

Mitmed arendusrühmad Baleari saartel on ette nähtud piirkonnale mitmekesise tuleviku kindlustamiseks, milles rannikuturism on pigem täiendav kui peamine vahend. Turismi kombineerimine teiste kättesaadavate võimalustega tugevdab olemasolevate tegevusalade tulemusi, näiteks kohalike toodete taasväertustamist.

Algatamine

Kohaliku tegevusrühma Mallorca Rural juhataja Francisco Blasco võtab kokku rühma ettepanekud programmile Leader+: „Ainult üheksa omavalitsust 36-st on rannikuäärsed, rannast eemal on palju muid võimalusi kohalikel toodetel põhineva majanduse arenguks. Siiski on selles osas veel mõningaid möödarääkimisi ja seega oleme püüdnud toetada algatusi, mis loovad töökohti ning lisavad väärtust kohalikele toodetele.“

Can Cotanet on kahe algatuse, „Kohalike toodete degusteerimise“ ja „Kohalike ökoloogiliste toodete“ müügikeskus. See avas oma ukse 2003. aasta augusti keskpaigas San Juanis. Keskuse juhatajad Bartolomé Gari ja Montserrat Payeras kavatsesid taaslustada traditsioonilise, hooajalistel saadustel põhineva kokakunsti ja pakkuda seda

klientidele oma Mallorca maapiirkonna südames asuvas valduses.

„Meil oli talu, mis oli kokku varisemas, ja me otsustasime selle renoveerida. Valdus, mis asub kolmel ja poolel hektaril, annab meile võimaluse kasvatada ise ökotooteid, kavatsesime isegi võimaldada oma klientidel korjata põldudelt saadusi, mida nad soovivad osta. Selline oli meie idee 16. augustil projekti käivitades ja septembriks olime serverinud juba 1250 einet.“

Edu tõendiks oli tunnustus saare tootjatelt. „Ökoloogiliste põllumajandustootjate jaoks ei ole lihtne oma toodete levitamine, seda laadi keskus võiks nende jaoks ukse avada. Kui klient naudib einet ja tal on võimalus seda koju kaasa võtta, siis tõenäoliselt ta ostab selle. Keskusel on 74 kohta ja see hakkab pakkuma mitmekesist valikut. „Hooajaliste saadustega töötamisel ei ole kehtestatud mingeid piire, otse vastupidi, see võimaldab meil töötada esmaklassiliste saadustega. Saare kokakunsti pärand on väga rikas, kuid mitte väga tuntud,“ osutab Montserrat Payeras.

Näiteks on menüüs road nagu *frito mallorquín*, *escalduns*, assortiikoogid, viinamarjatomatid heeringatega ja *arroz brut*. Projekti kokk Barbara jättis oma koduköögi, et ühineda meeskonnaga: „Ma teen sedasama, mida tegin koduski, aga siin on minu töö palju väärtuslikum. Kuni praeguseni ei olnud need retseptid kadumisohus, sest varem anti neid emadelt tütardele edasi, aga nüüd ei ole inimestel enam aega toiduvalmistamiseks ega võimalusi teadmiste edasi-

... ja säilivad tänu vaakumpakendamisele värskena ning on müügiks valmis.

andmiseks. Pealegi vajad sa esmalt kvaliteetseid saadusi ja pead ka teadma, kuidas ja millal saab neist süüa valmistada, mis ei olegi nii lihtne." Meeskonna moodustavad Barbara, juhatajad ja veel kaks töötajat.

„Nüüd kavatseme avada kunstinäituse, sest arvame, et kunst peaks hästi sobima selle koha ja toiduga. Meil on juba mõned huvitavad ettepanekud. Lisaks on mõned reiskorraldajad avaldanud soovi meie äri nende pakettreisidesse kaasata," räägib Montserrat Payeras.

Traditsiooniline toit vaakumpakendis

Kolmas algatus on ühistu Be de Sal, mis tegeleb traditsioonilise toidu vaakumpakendamisega. Tuhendeid turiste, kes külastavad igal aastal Mallorcat, ei meelita mitte ainult päike ja rannamõnud, vaid ka saare maakoha omapära. Põllumajandusturismi nõudlus kasvab ja et sellega sobituda, täiustavad kohalikud ärid pidevalt oma kaubavalikut.

Maapiirkonnad võivad areneda mitmel viisil, kaasa arvatud ka see, kuidas nende tooted on pakitud ja esitletud. Projekt, mida toetab ühistu Be de Sal Porrerese omavalitsusest, on selle kohta hea näide. „Me oleme neli inimest rohujuure tasandilt, oleme alati töötanud restoraniäris. Oma kogemustest mõistsime, et väikestes maapiirkonna ettevõtetes on märkimisväärne puudus toiduga varustamine. Tõepoolest, oma väiksuse tõttu ei ole neil võimalik palgata kokka, seega eelistavad nad süüa mitte pakkuda. Meie projekt võib täita selle tühimiku. Me valmistame traditsiooniliste saare retseptide järgi toite, kasutades toorainet, mille saame otse tootjatelt. Me valmistame eined ja pakendame need vaakumpakendisse ning toimetame siis maapiirkonna ettevõtetele, kus toimub lõppvalmistus, ja söök ongi serveeritud," selgitab projekti elluviija Miguel Sureda koos Juan Egidose, Salvador Vadelli ja Carmen Pinteñaga.

„Tooraine valitakse välja tootjatelt ja saadetakse Be de Sali rajatisse, mis katab 300 ruutmeetri suuruse pindala. Tooraine ladustatakse ja seejärel valmistatakse toit traditsiooniliste retseptide järgi ning pannakse spetsiaalsesse külmlattu, kus temperatuur on 3 °C. Kuigi me kavatsesime esialgu töötada vaid väikeste põllumajandusturismi majade tarbeks, ei välista me oma valiku pakkumist üldsusele ja eratarbijatele, sest tänapäeval ei ole inimestel aega kodu toitu valmistada või on traditsioonilised retseptid lihtsalt kaotsi läinud.“

Ühistu Be de Sal hakkab ka korraldama koolitusi ja degusteerimisi põllumajandusturismi majade juhatajate jaoks. Koolitus peaks aitama väikestel põllumajandusturismi ettevõtetel kõige paremini ära kasutada söögi kohaletoimetamisteenust.

Projekti elluviija arvates mängis Leader+ rühm projektis olulist osa. „Meil oli see idee juba aasta enne alustamist, aga me ei teadnud, kuidas seda ellu viia. Tänu Leader+ algatuse toetusele oleme nüüd olnud võimelised arendama oma projekti nii, nagu tahtsime.“

Baleaari traditsioonide uuendamine

Liikmesriik: Hispaania

Piirkond, ala: Baleaariid, Mallorca

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Associació Mallorca Rural

Rahvaarv: 105 479

Pindala: 1247 km²

Can Cotanet

Projekti kogumaksumus: 295 396 eurot

EL: 44 309 eurot

Muud riiklikud vahendid: 44 309 eurot

Erakapital: 206 778 eurot

Be de Sal

Projekti kogumaksumus: 136 922 eurot

EL: 20 538 eurot

Muud riiklikud vahendid: 20 538 eurot

Erakapital: 95 846 eurot

Kontaktisik: Francesc Blasco Querol

Aadress: Cavallers, 22, 2° (Casal Pere Capellà), E-07210 Balears

Telefon: +34 971 665 404

Faks: +34 971 665 483

E-post: info1@leadermallorca.org

Veebileht: <http://www.leadermallorca.org>

Fotod Hispaania riikliku koostöövõrgu üksuselt

Bergholzi¹ kasutatakse mitmesugustes ehitistes ja kvaliteettoodetes.

AUSTRIA

Projekt Bergholz – ühise koostööplatvormi loomine

Leader+ rahastamine pakub vahendeid piirkondlikuks koostööks, arendades ja edendades kohalike puutoodete valikut

Põhineb artiklil, mille on kirjutanud Luis Fidschuster Austria riiklikust koostöövõrgustiku ühendusest ja kohaliku tegevusrühma Natur- und Kulturerbe Vorarlberg (Vorarlbergi loodus- ja kultuurivarade pärand) juhataja Andreas Neuhauser.

Sissejuhatus

Sektoritevaheline koostöö on eduka maaelu arengu tähtis osa. 2002. aastal rajasid piirkondlikud tootjad Leader+ Vorarlbergi piirkonnas² tootevaliku Bergholz (mägipuit). See tõi kokku kohalikud omavalitsused ja põllumajandustootjad, kes omakorda töötasid koos, et arendada ühisstrateegiat müümaks puu- ja muid tooteid, mis on pärit Großes Walsertali biosfääri varudest.

Großes Walsertalis kutsutakse mägipuiduks järgmisi puuliike: hõbekuusk, kuusk ja vaher. Esmapilgul on nende puude puit pigem ebapopulaarne, kuna need puud kasvavad aeglaselt ja peavad kohanema järskudel mäenõlvadel. Siiski on see piirkonnale tähtis, sest puud pakuvad loodus-

likku kaitset lumelaviinide vastu talvel ja mudavoogude eest pärast tugevaid vihmasadusid. Puude aeglane kasvukiirus annab puidule ka loomuliku ja metsiku ilu.

Seda puitu kasutanud äriühingute edu avaldas mõju tervele Leader+ piirkonnale, näiteks paljud majad piirkonnas on tehtud kohalikest puidust. Blonsi uus kogukonnakeskus on ehitatud puitehitisena mägipuidust ja kogu hästituntud puhkehotelli uues sisekujunduses on kasutatud neist eri puitudest mööblit. Kohalik alpimeierei on samuti sellega renoveeritud ning mägipuidust majade ja mööbli suure nõudluse tõttu Saksamaal on seda juba mõned korrad ka eksporditud.

Arsti algatusel

Projekti käivitas ühe arsti soov, kes tahtis ökoloogilist ja vastupidavat puitmaja. Niisiis tulid kokku neli äriühingut Großes Walsertalist – laudsepatööde, puusepatööde, saeveski- ja metsatööde ettevõtted –, et täita tellimus.

Selle koostöö edu viis edasisele nõudlusele. Leader+ toetusega (vaata allpool) loodi laiaulatusliku piirkondliku koostöö projekt. Kirjutamise hetkel osalevad selles projektis üheksa kohalikku tootjat, kõik kaheksast oru kogukonnast, ja neli agraarkogukonda. Nende ühine eesmärk on kasutada kodumaist mägiplitu kvaliteetsete lõpptoodete tootmisel. Koostöö on rajanud ühise turundusettevõtte, mis juba müüb neid tooteid.

Projekti Bergholz rahastamine programmiga Leader+

Leader+ pakkus projekti algatajatele kolme põhilist eelist:

- keskendumine rahastamisel projekti olemuse ideele, ilma liigse bürokraatiaga projekti väga tähtsas algfaasis;
- sektoritevahelise projektina on Leader+ kõige mugavam viis projektide rahastamiseks, sidudes organisatsioone või osanikke eri sektoritest, nagu VKEd, põllumajandus ja kohalik omavalitsus;
- kohalik tegevusrühm või tegevusrühma juhtkond on kohalike inimeste seas tihti tuntud kui innovatiivseid ideid ja projekte pakkuv organisatsioon. Seetõttu oli projekt Bergholz võimalik ainult seetõttu, et Leader+ rahastas kohaliku tasandi tugiorganisatsioone.

Ökoloogilise kvaliteedi tagamine toormaterjalist lõpptooteni

Projektiarendus, mida on rahastanud Leader+, sisaldab seminare, et arendada vajalikke organisatsioonilisi struktuure ja kriteeriume Bergholzi koostöö ühiseks turustamiseks. Need on järgmised:

- nõuande turundusettevõtte tegevuse algusjärgu rajamiseks;
- turundusstrateegiate arendus;
- suhtlusstrateegiate arendus;
- uute innovatiivsete toodete ja nende elluviimispõhimõtete arendus.

Esimene samm oli organisatsioonilise struktuuri loomine, et turustada Bergholzi kaubamärki. Siis algas turundus-

strateegia ja toodete uuenduste kallal töötamine. Kõigi tegevuste alus on kindel soov tagada kõrge ja igakülgne kvaliteet. Strateegia keskmeks on „Bergholzi sertifikaat“, mis kohustab kõiki liikmeid järgima järgmisi põhimõtteid:

- algupära – tagab, et kõik kasutatav puit tuleb Großes Walsertalist;
- tootmine – tagab, et kõiki tooteid toodavad ainult Bergholzi ettevõtted;
- töötlemine – seisab orgaanilise materjali kasutamise eest ja selle eest, et kogu tootmine järgib neid kriteeriume;
- jäätmete kõrvaldamine – tähendab, et Bergholzi tooteid ei jää ohtlikke jäätmeid pärast nende kasutusest kõrvaldamist ja et materjal on täielikult ringlussevõetav.

Lisaks kõigele tagavad Bergholzi ettevõtted täieliku usaldusvääruse. See tähendab, et iga klient võib oma tellimuse täitmist kontrollida omal soovil ja ükskõik millal. Sõltumatu kontrollisik kontrollib ülaloesitatud kvaliteedikriteeriumide järgimist. Praktikas tähendab see seda, et metsatööstusettevõtete poolt kohaletoimetatud puud saavad etiketi ja nad sorteeritakse kvaliteedi ning kavandatud kasutamise järgi. Siis saavad puidu kohalikud tiserid, kes valmistavad kvaliteetset mööblit ja maju. Tootevalikusse kuuluvad lauad, toolid, pingid, voodid, riidekapid, aknad, ahjud, aiameöbel ja uuenduslik kontorimeöbel.

Uuenduslik disain ja kliendile suunatus

Leader+ piirkond Vorarlberg on tuntud oma arhitektuuri-alaste uuenduste poolest. Palju aastaid on see olnud teis-test Austria paikadest ja välismaalt tulevate õppereiside sihtpunktiks. Seda traditsiooni järgides teeb Bergholzi algatus aktiivset koostööd sisekujundajate ja arhitektidega.

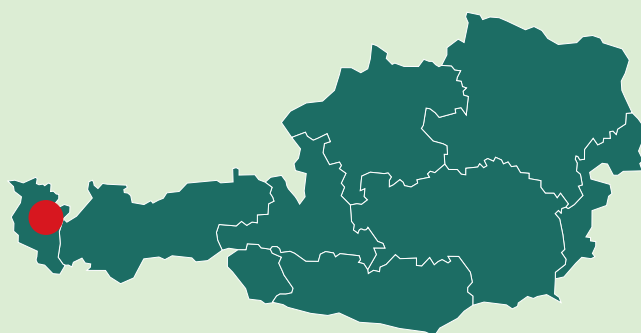
Ökoloogilise kvaliteedi kõrval mängivad Bergholzi edus tähtsat rolli uuenduslik disain ja koostöö. Metsatööstus-ettevõtete ja tootjate koostöö teeb võimalikuks suurte ja keeruliste tellimuste täitmise tõhusalt, sest tellimuse esitamisest kuni lõppmaksamiseni on kliendil kontakt ainult ühe inimesega. Ühisturustamine on veel üks projekti edu kriiteeriume. Kaubanäitused, avalikud suhted ja muu turundus-tegevus on saavutanud laia turu heakskiidu, mida ei saavutaks kunagi üksiküritaja.

Piirkondliku ahela rajamine

Projekti alguses oli suur küsimus, kuidas turustada ja edendada Großes Walsertali puitu. Kohalikud tootjad otsid enne palju toormaterjali rahvusvahelistelt laudadelt, sest see on odav, kättesaadav ja kindla kvaliteediga. „Me pidime sellise arengusuuna peatama,“ ütles kohaliku tegevusrühma esimees Rudi Lerch, „ja me tegime seda projektiga Bergholz. Praegu, kolm aastat hiljem, võime uhkusega öelda, et see on töötanud paljudel aladel. Märkimisväärselt suurenes kohaliku puidu kasutamine. On loodud metsatööstusettevõtete, saeveski, puuseppade, tiserite ja arhitektide väärtusahel.“ Ja Rudi Lerch teab, et seda projekti sai teostada ainult koos Leader+ toetusega. Lõppsõnas ütleb Rudi Lerch: „Projekt Bergholz ei olnud oluline mitte ainult ettevõtete jätkusuutliku majanduse arenguks, vaid sel oli sotsiaalne mõõde kogu oru jaoks. VKEd on olnud võimelised kindlustama oma olemasolu ja rohkem kui 50 kvalifitseeritud töökohta on tagatud või uuesti loodud.“

Paistab, et teised jagavad tema arvamust. 2002. aastal sai projekt Bergholz uuenduse auhinna Vorarlbergi maakonnalt.

- ¹ Bergholz – mägedes kasvavad puuliigid.
- ² Vorarlberg on maakond Lääne-Austrias. Großes Walsertal on üks Vorarlbergi orgudest.

Bergholz

Liikmesriik: Austria

Piirkond või ala: Vorarlberg

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Natur- und Kulturerbe Vorarlberg

Rahvaarv: 64 468

Pindala: 1716 km²

Projekti kogumaksumus: 91 504 eurot

EL: 38 432 eurot

Muud riiklikud vahendid: 2745 eurot

Erakapital: 50 327 eurot

Kontaktisik: Artur Müller

Adress: Buchholz 33, A-6731 Sonntag

Telefon: +43 5554 200 80

Faks: +43 5554 200 40

E-post: artur.mueller@aon.at

Veebileht: www.bergholz.at

Fotod kohalikul tegevusrühmal Natur- und Kulturerbe Vorarlberg

LOODUS- JA KULTUURIVARADE PARIM KASUTAMINE

ITAALIA

Tervikliku lähenemisviisi rakendamine – vanad väljakud uuest vaatenurgast

Inimesed võivad jälle nautida külaelu, sest ajaloolised väljakud on renoveeritud mitmes ajaloolises külakeses Lucca ümbruses, Toscana piirkonnas

Sissejuhatus

Väikeses Fabbriche di Vallico omavalitsuses on programmiga Leader+ tehtud tähelepanuväärne investeering, et renoveerida viis väikest ajaloolist väljakut. Kaks neist asuvad Fabbriche linna keskus ja ülejäänud kolm naabruse mägikülakestes. Ala kuulub Lucca provintsis asuva kohaliku tegevusrühma „Garfagnana keskkond ja areng“ mõjupiirkonda.

Need väljakud, mis on rajatud ajalooliste hoonete ette, asfalteeriti 1970ndatel aastatel ja kasutati seejärel parkimiskohtadeks kohalike elanike jaoks. Seda tehti ilma keskkonda või kogukonna pärandi säilitamist arvestamata. Viimaste kümnendite jooksul on kogu omavalitsus kannatanud rahvaarvu vähenemise ja linna allakäigu pärast ning kohalikud elanikud on kogenud oma elamistingimuste ja elukvaliteedi halvenemist. Nende külaväljakute taastamine on osa ühtsest tegevuskavast, mis samal ajal hõlmab loodus- ja kultuuripärandit ja koos sellega elukvaliteeti piirkonna rahvastiku jaoks.

Kultuuripotentsiaali mõistmine

Hoolimata eespool nimetatud probleemidest, pakub Fabbriche di Vallico omavalitsus siiski suurepärase majandusliku potentsiaali, eeskätt selle rikka kultuuripärandi ja kohalike ressursside pärast. See on piirkond, mis on täielikult ümbritsetud Apuane Alpide looduspargiga, mis kõige muu hulgas on kuulnud marmori poolest, mida kasutas Michelangelo oma skulptuuride jaoks. Pargil on juba hästi kavandatud ja sissetallatud turismiradade võrgustik. Need viivad Fabbrichest Apuane Alpide ääreni ja pakuvad nüüd põhilist ja kiireimat keskkonnaalast väljakutset piirkonna jaoks. Tööpoolest, selles piirkonnas leidub palju ilmseid võimalusi turismi arendamiseks. Piisab, kui mainida, et piirkonna looduse ilu sobib väga hästi kokku linna keskuse ja seda ümbritsevate külakeste ajaloolise ning arhitektuuripärandiga. Need kõik võivad saada turismiobjektideks tingimusel, kui sobivad algatused on olemas, et eri objekte kaitsta ja arendada.

Piirkonna huvipakkuvate kohtade mitmekesisust arvestades on kohalik omavalitsus ära kasutanud Leader+ pakutud võimaluse ja koordineerib nüüd koostöös kohaliku

Tänu renoveerimisele saavad piirkonna külakesed uue ilme.

tegevusrühmaga „Garfagnana keskkond ja areng“ mitmesuguseid projekte (kas kavandatud või töös olevaid).

Esmatähtsa tööna alustati mõne linnaväljaku endise hiilguse taastamisest. See ei tähendanud mitte ainult nende kui kohtumispaikade algse eesmärgi arvestamist, vaid ka nende piisavalt kütkestavaks tegemist, et realiseerida nende tõeline turismipotentsiaal. Seetõttu sisaldas see algatus sillutatud ja taimedega kaetud alade kui tüüpiliste ajalooliste elementide uuesti ülesehitamist ja algupärase arhitektuurilise ilme taastamist. Asendati ka olemasolev tänavamööbel, mis enam ei sobinud uuesti ümberehitatud väljakute stiiliga. Seejärel tehti renoveeritud alad jälle kättesaadavaks kohalikele elanikele, naabruses asuvatele poodidele ja kasutamiseks mitmesugusel otstarbel, näiteks näituste, messide ja muude kultuurisündmuste toimumispaigana.

Terviklähendamise oodatud tulemused

Tulemuste poolest pakub projekt eriti huvi, sest see ei ole mitte mingil juhul selles Leader+ piirkonnas mingi taastamise erakorraline näide, pigem on see lahutamatu osa laiemast algatuste võrgustikust, mida teostatakse kohaliku

tegevusrühma strateegia kohaselt. Sellel perifeersel ja marginaalsel alal kavandatud taastamisprojektide arvu ja ulatust silmas pidades pole üllatav, et projekt kattub osaliselt kohaliku tegevusrühma teiste ettevõtmistega. See näitab ka lähedast seotust kahe Leader+ teema vahel: „Loodus- ja kultuurivarade tõhusaim kasutamine“ ning „Maapiirkondade elukvaliteedi parandamine“.

Kohaliku tegevusrühma kavandatud strateegia tulemuks on taastamisprotsess, mis haarab kogu kohaliku territooriumi ja võtab arvesse ka sealse äritegevuse arengut. Kohalik tegevusrühm on programmi täitmisel kasutanud huvitavat meetodit, mis on tihedalt seotud piirkonna loodusvaradega, ja kindlaks määranud rea kohalikke projekte, mida edendavad kohalikud organisatsioonid ja ametivõimud ühiselt. Selline meetodika võib osutuda tõeliselt edukaks, kui selle mõju ja toime hõlmab kohalike ressursside ühiskasutamise hoolika ja hästi suunatud strateegia.

Parima tava ülekandmine

Kooskõlas sellise lähenemisega moodustab Fabbriche di Vallico kohaliku omavalitsuse töö Media Valle del Serchio mägikogukonna jaoks osa piirkonna katseprogrammist. Nende lõppeesmärk oli ära hoida edasist rahvaarvu vähenemist ja parandada teatavaid külaelu aspekte selles piirkonnas. See on saavutatav koordineeritud tegevuste abil, mis on mõeldud parema jätkusuutliku majanduse ja sotsiaalse võimaluste pakkumiseks kohalikule elanikkonnale.

Esiolgsed tulemused meetodika ja ülekantavuse mõttes on juba nähtavad, sest samasuguseid algatusi on kavandatud veel neljas naaberpiirkonnas ja tõenäoliselt võetakse neid tulevikus ette ka mujal.

Külaväljakute renoveerimine

Liikmesriik: Itaalia

Piirkond või ala: Toscana, Lucca

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Garfagnana Ambiente e Sviluppo

Rahvaarv: 112 266

Pindala: 1651 km²

Projekti kogumaksumus: 250 000 eurot

EL: 61 275 eurot

Muud riiklikud vahendid: 81 225 eurot

Erakapital: 107 500 eurot

Kontaktisik: Stefano Stranieri

Aadress: Via V. Emanuele, I-55032

Castelnuovo di Garfagnana (Lucca)

Telefon: +39 058 364 4449

Faks: +39 058 364 4474

E-post: gal@garfagnana.it

Veebileht: www.galgarfagnana.it

Fotod kohalikult tegevusrühmalt Garfagnana Ambiente e Sviluppo

Rootsi noored kooskõlas looduse ja kultuuriga

Hälsinge Låtverkstad (Hälsinge kõlade ja meloodiate seminar) kindlustab ja arendab piirkonna muusikapärimust

Sissejuhatus

„Hälsinge kõlade ja meloodiate seminar“ (rootsi keeles „Hälsinge Låtverkstad“) oli üks suurtest projektidest, mille teostas kohalik tegevusrühm Intryck Hälsingland. 2001. aasta sügisel võttis täiskasvanute haridus- ja koolitusorganisatsioon Bilda ette projekti teostatavusuuringu. Tulemuste põhjal esitasid nad koos Hälsinglandi rahvamuusika ühendusega kava ja taotluse Leader+ kohalikule tegevusrühmale Intryck Hälsingland. Eesmärgiks oli anda noortele, kes on huvitatud muusikast ja/või mängivad mõnda instrumenti, võimalus saada väljaõpe traditsioonilises rahvamuusikas, mille juured on piirkonnas väga tugevad. Kavas on anda noortele muusikutele võimalusi kohtuda ja õppida üksteiselt ning kokku saada kogemustega ja tuntud professionaalsete muusikute ning viiuldajatega. Projekti käigus õpetatakse, kuidas muusikat esitada, avalikkuse ees esineda, mõistlikke honorare küsida ja teiste muusikutega kontakte luua.

Uus muusikateadlikkuse algus

Et mõista projekti mõju alates selle algusest 2002. aasta sügisel, peab hindama rahvamuusika tugevat traditsiooni ja kultuuri Hälsinglandis – piirkonnas, kus rahvamuusika on alati olnud tugevalt esindatud. Lähedal asuvas Dalarna piirkonnas on alati olnud tähtsad traditsioon ning originaalviiside ja -esituse juurde jäämine ning see on loonud rikka, kuid konservatiivse rahvamuusika repertuaari. Vastandina sellele on Hälsinglandis alati olnud originaalmuusika taustal vabadus interpreteerida rahvamuusikat uutmoodi ja arendada isiklikku stiili ning isikupära. 1960-ndatel aastatel huvi traditsioonilise muusika vastu veidi langes, aga „roheline laine liikumine“ (või maapiirkondade taaselustumine) järgmise kümnendi jooksul suurendas huvi rahvamuusika ja traditsioonilise kultuuri vastu, tuues seega kaasa kohaliku muusika ja laulude taassünni.

Turu nõudluse arvestamine

Algkoolid ja huviringid pakuvad koolitust ja haridust, mis katab enamiku muusikastiilidest klassikalisest muusikast roki ja hevimetallini, aga mitte rahvamuusikat! Selle asemel on rahvamuusikat edasi antud ühelt põlvkonnalt teisele ja küldes oli tavaline, et lapsed mängisid juba alates väga varajasest east mingit pilli, sageli viiulit. Kuna kohti ja võimalusi kohtumiseks on aina vähemaks jäänud, on vähenenud ka kultuuri ja muusika edasiandmine, kuigi nõudlus traditsioonilise muusika ja viiuldajate järele on pidevalt kasvanud.

Üks paljudest harjutamistest enne publikule esinemist.

Rootsi rahvamuusikud kontsertreisil Ühendkuningriigis...

...ja kodule natuke lähemal.

Teostatavusuuring, mille viis läbi Bilda koolitusorganisatsioon 2001. ja 2002. aastal, tõi välja suure hulga noori, kes on huvitatud rahvamuusikuks saamisest. Samuti tõestas see, et on olemas nõudlus rahvamuusika järele, ja kinnitas, et paljud professionaalsed muusikud on huvitatud oma nooremate ametivendade koolitamisest ja abistamisest. Seetõttu oli projektil potentsiaali kaasa tuua majanduslikku ja sotsiaalset arengut, samuti tugevdada ja täiustada ala piirkondlikku omapära.

Leader+ rahastamine tabab õiget nooti

2002. aastal alustades oli Leader+ Intryck Hälsinglandi plaanis rahastada 15 noort muusikut. Algatuse idee sisaldas mitmeid nädalalõputegevusi, kus noored muusikud said kohtuda ja koos harjutada ning lisaks harjutada ka mõne kogemustega professionaalse rahvamuusikuga. Kavas olid seminarid ja võimalus omandada demode tegemise kogemust ja esineda kuulajaskonna ees. Seda projekti oli kavas jätkata, alustades igal aastal vastavalt rahastamise võimalustele neli kuni viis aastat kestvat programmi 15 noore muusikuga. Leader+ Intryck Hälsinglandist sai pea-

mine toetaja, täiendav rahastamine tuli Bilda koolitusorganisatsioonilt ja teistelt partneritelt.

Tugev muusikahuvi

Esimesel aastal soovis osa võtta umbes 40 noort muusikut, Bilda otsustas suurendada gruppi 15 liikmelt maksimaalselt 24-le. Seega on alates projekti alustamisest saanud rohkem kui 100 noort muusikut nii muusikalist koolitust kui ka kontakte kogemustega muusikutega. Samuti on nad saanud baasi, kust jätkata oma sidemeid rahvamuusikaga, ja õppinud, kuidas muusikat kunstiliseks tervikuks ühendada ja salvestada ning kuidas müüa oma esinemisi. Loodud on mitmeid võrgustikke. Kontaktidest oma nooremate ametivendadega on ka kogemustega muusikud omandanud uut muusikalist inspiratsiooni. Lätverkstani projekti noorterühmal on korduvalt palutud saata muusikuid mitte ainult nende Leader+ piirkonda, vaid ka mujale Rootsi.

Mõned muusikalised mõjud

Kuna esimese aasta tulemused olid nii head, oli projekt võimeline arendama rahvalaulude esitajatele suunatud koolituskursust, milles osaleda soovivatest lauljatest on tekkinud järjekord. Projekti selles osas koondatakse maa-rahvastiku laulutraditsioone ja esitatakse neid laiemale publikule.

Lätverkstani projekt ja selle noorterühm on väga kõrgelt hinnatud ja isegi riiklikus meedias tunnustatud. Ülejäänud rühmad, kes ei ole projektiga seotud, on seetõttu väljendanud huvi osa saada elujõust ja energiast, mida projekt annab. Seetõttu on Lätverkstan korraldanud mitmeid suuri ja avalikke üritusi, kus on võimalik õppida vanu laule, traditsioonilisi laulutehnikaid, omandada paremaid viulimängu oskusi ja viulimängu aluseid ning õppida vana põhjamaise viuli mängimist.

Laiemale publikule mängimine

Riikidevaheline koostööprojekt SNAP (Sweden, North Pennines And Ploërmel) on selle projekti otsene tulemus ja sellesse kuuluvad Intryck Hälsingland (Rootsi), Leader+ North Pennines (Ühendkuningriik) ja Pays de Ploërmel – Coeur de Bretagne (Prantsusmaa). See seob Hälsinge kõlaseminaril põhinevas traditsioonilise rahvamuusika projektis osalevad noorterühmad nendest kolmest piirkonnast.

Paarist külaskäigust alguse saanud koostöö tulemuseks on igal aastal välja antud ühe nende kolme piirkonna noorte tehtud CD. Samuti korraldatakse iga-aastane turnee kõigis neis piirkondades ja tehakse projekti veebileht. Loodetakse, et see projekt elustab traditsioonilise kohaliku muusika huvi noorte hulgas ja mõjutab ka piirkonna muusikaharidust.

Turneed igas piirkonnas suurendavad turismipotentsiaali mitte ainult sellepärast, et osalejad piirkonda külastavad, vaid ka nende perekondade ja sõprade tõttu, kes seminaride jälgedes piirkonnas käivad. Veebileht hakkab sisaldama ka üksikasju kohaliku piirkonna ja vaatamisväärsuste kohta.

Maapiirkondade noored saavad kasu kohtumisest oma vanustega teistest Euroopa riikidest, see annab neile võimaluse arendada keeleoskust ja suurendab enesekindlust.

Projekt edendab rahvamuusika õpetamise uusi meetodeid ja uusi võrgustikke, mis omakorda loob veelgi suurema rahvamuusika võrgustiku, milles on osalejaid üle kogu Euroopa. Samuti on see võimalus igale piirkonnale esile tuua oma kultuuri ja traditsioone.

Kultuurijõud kogu piirkonna jaoks

Lätverkstani projekt, mis sai alguse peaaegu neli aastat tagasi lihtsa nõudluse tõttu, on 2005. aastal kasvanud muusikajõuks, mis täiendab ja rikastab suurt osa Hälsinglandi kultuuripärandist. Sellega seotud noored on enamasti nooremad kui 20 ja tänu sellele projektile on neil rohkem võimalusi püüelda muusikukarjääri poole. Muusika, mida nad mängivad, äratav huvi laiemas kuulajaskonnas ja nad on juba koos programmiga Leader+ õppinud, kuidas piirkonna muusikakultuuri kohalikele ja väljaspool elavatele inimestele edasi anda.

Hälsinge Lätverkstad

Liikmesriik: Rootsi

Piirkond või ala: Hälsingland

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Intryck Hälsingland

Rahvaarv: 55 595

Pindala: 11 993 km²

Projekti kogumaksumus: 797 602 eurot*

EL: 152 082 eurot

Muud riiklikud vahendid: 228 124 eurot

Erakapital: 417 396 eurot

*Ei sisalda SNAP projekti

Kontaktisik: Lena Bergils

Aadress: Kulthammar

S-82040 Järvsö

Telefon: +46 651 767 051

Faks: +46 651 402 08

E-post: lena.bergils@intryckhalsingland.nu

Veebileht: www.intryckhalsingland.nu

Fotod Rootsi riikliku koostöövõrgu üksuselt

ELUKVALITEEDI PARANDAMINE MAAPIIRKONDADES

ÜHENDKUNINGRIIK

Keegi ei ole osalemiseks liiga noor – kogukonna mängurajatiste täiustamine

Altpoolt tulev algatus ja Leader+ rahastamine pakuvad küla lastele võimaluse luua omaenda näidismänguväljak

Sissejuhatus

Standlake'i puhkeala projekti lastesektor on valla volikogu puhkekomitee üks jõupingutusi, et pakkuda külale rohkem vaba aja veetmise kohti. Oli aeg, mil lapsed võisid turvaliselt mängida tänavatel, aga ajad on ilmselgelt muutunud ning see ei ole enam võimalik. Standlake'i valla volikogu arvas, et küla lastel ja noortel peaksid olema paremad mängurajatised, ja alustas seetõttu noorte vabaaja veetmise võimaluste ülevaatamist.

Standlake'i küla asub kuue miili kaugusel lähimatest mängurajatistest. Kuigi seal on tennise eraklubi ja kriketiklubi, ei olnud kuni viimase ajani noortele peaaegu mitte midagi, kuigi 16% rahvastikust on alla 16 aasta vanused. Veelgi enam, küla leidis, et puudus on vastastikusest ühiskondlikust suhtlemisest, kuna see on väikese tööhõivega linnalähedane küla ja lapsed käivad eri keskkoolides. Tunnetades suhtlemise vajadust, arvas valla volikogu puhkekomitee, et kohalike koolilaste sidumine projekti suurema osaga julgustaks neid omaks võtma ja kasutama loodavaid rajatisi, mis pakuvad võimalusi kohtumiseks ja suhtlemiseks.

Programm Leader+ ei olnud võimeline selles midagi rohkemat tegema kui ainult nõu andma. See kindlustas ka selle, et mudilaste mänguväljak oli pigem üks osa üldistest uuendustest kui projekt edasiseks.

Laste loovuse ja partnerluse tähistamine

Olles otsustanud värskendada mudilaste mänguväljakut, vestles komitee varustajatega, mida nad võiksid pakkuda. Kellelgi ei olnud midagi eraldi pispõnnidele ja nad oskasid pakkuda ainult olemasoleva mänguvarustuse muutmist eakohasemaks. Vastus ei rahuldanud komiteed ja nii pöörduti kooli poole, et otsida koostöövõimalusi probleemi lahendamiseks. Seitsme kuni üheksa aastaseid lapsi paluti töötada rühmas ja iga rühm pidi mõtlema suuruse, värvi ja selle peale, mis võiks alla viie aasta vanuseid võluda, ning valmistada mudel.

Lapsed otsustasid pajutunneli ja mitmesuguste puust asjade kasuks, näiteks „sõpruseauto“, „kanaõrs“, seentoolid ja mitmevärviline tunnel. Töö kvaliteet oli nii hea, et töid eksponeeriti külasaalis tervele kogukonnale. Samuti julgustas see komiteed toetama mudelite muutmist reaalsuks. Nad pöördusid Lääne-Oxfordshire võrgustiku (WON)

Lapsed võivad oma töö tulemusi täiesti turvaliselt nautida.

poole ja korraldasid ürituse, kus lapsed ise esitlesid oma töid programmi Leader+ juhatajale. Iga rühm pidi selgitama, mida ja miks nad on kavandanud.

Innovatsiooni toetamine

WON võttis projekti väga hästi vastu. Seni ei olnud sellist rühma projekti kaasatud ega programmist Leader+ rahastatud, kuid see haaras kaasa just selle projekti sünniga seotud kasusaajad. Valla volikogud ei ole alati nii avatud noorte vaadetele ja kaastööle, mida nad kogukondades võiksid teha. WON oli nii huvitatud sellest ainulaadsest lähenemisest, et palus rühmal oma kogemus kirja panna. Samuti pakkus ta lisarahastamist täiskasvanutele istekohtade rajamiseks. See on olnud väga kasulik ja paljud vanemad ning vanavanemad kasutavad seda.

Projekti toetas täielikult WON koos haldusasutuse Defra rahaga, sobides kokku Leader+ rahastamisega. Seda õigustas lisaks innovatsiooni tasandile ja kulude vähesusele ka kooli ja valla volikogu vaheline partnerlus, ilma milleta ei oleks projekt võimalikuks saanud. Lisaks olid vald ja kohalik kogukond kogunud märkimisväärseid rahasummasid ülejäänud puhkeala projekti jaoks. Pakkudes toetust sellele väikesele projekti osale, kindlustas programm Leader+, et mitte kedagi külast ei jäetud kõrvale ja iga noor inimene vanusest hoolimata sai sobivad mängurajatised.

Jätkamine

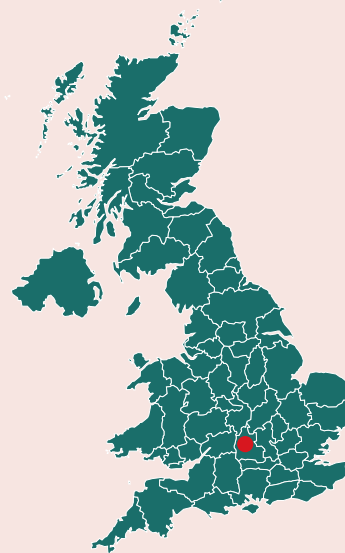
Detsembris 2004 oli pajutunneli kuju maha märgitud ja rühm lapsi kutsuti ümbruskonnast saadud pajusid istutama ja kokku siduma. Valla volikogu võttis ühendust kohalike käsitöölisega, kes on ühenduses maapiirkondade käsitöövõrgustikuga, teise programmi Leader+ poolt rahastatava projektiga, et rajatis kokku panna, ja töötab koos Oxfordshire mänguväljakute ühendusega, et tagada tervise- ja turvalisusnõuete järgimine. Kui kõik valmis sai, kutsuti lapsed seda värvima. Komiteel oli tööd, et lapsi seni mängimast tagasi hoida, kuni värv kuivas!

Projekt avati ametlikult 2004. aasta novembris. Valla volikogu komitee andmetel on väljaku kasutamine suurenenud. Seal on peetud ühe väikelapse sünnipäeva, väljakut kasutavad gaidid, emad ja lapsed ning kohalik laager. Väljasõidu sinna tegi isegi erivajadustega laste kool. Koolilapsed on oma projekti üle uhked ning toovad kaasa sõpru ja tuttavaid teistest piirkondadest. Projekt on saanud kaudset kasu kahe kohaliku äri osavõtust.

Näidisprojekt

Standlake'i puhkeala projekt on piirkonnas ainulaadne, aga kogukonna kujundamise idee on muutumas populaarseks. Finstocki juubelikomitee (veel üks programmi Leader+ rahastatav projekt) on samuti otsinud võimalusi oma mängurajatiste uuendamiseks ja otsustas järgida ideed, et seda ehitab kogukond. Terve kogukond on seotud uue mänguala kujundamisega ja aitab kaasa rajatiste ehitamisel. Jälle on arvesse võetud noorte vaateid ja julgustatud neid osalema.

See näitab, et WON hindab altpoolt tulevat algatust. See sai hiljuti selgeks, kui prioriteete üle vaadati: juhtrühm nõustus toetama projekte, millega on seotud sellest kasu saajad, kinnitades sellega arusaama, et kunagi ei ole liiga vara või liiga hilja osa võtta.

Standlake'i puhkeala projekt

Liikmesriik: Ühendkuningriik

Piirkond või ala: Lääne-Oxfordshire

Kohaliku tegevusrühma nimetus: West Oxfordshire Network

Rahvaarv: 95 640

Pindala: 715 km²

Projekti kogumaksumus: 2165 eurot

EL: 1083 eurot

Muud riiklikud vahendid: 1082 eurot

Kontaktisik: Caroline Bellanger

Aadress: Leader+ Programme Manager, WON, Rural Development Section, WODC, Woodgreen, Witney OX28 1NB

Telefon: +44 1993 861 483

Faks: +44 1993 861 450

E-post: caroline.bellanger@westoxon.gov.uk

Veebileht: www.won.org.uk

Fotod Ühendkuningriigi riikliku koostöövõrgu üksuselt

TAANI

„Kool raba kõrval. Raba kooli kõrval”

Kohtumispaiik tugevdab kahe küla arengut Sjælland maapiirkonnas

Põhineb intervjuul, mille tegi Karsten Lægdsmand programmi Leader+ Lääne-Sjælland kohaliku tegevusrühma projektikoordinaatori Mogens Rossingiga

Paiga eripära rõhutamine.

Sissejuhatus

Programm Leader+ on toetanud Dragsholmi omavalitsuse poolt abistatud kohalikku külaseltsi, et ellu viia projekti „Kool raba kõrval. Raba kooli kõrval”. Projektiga kavatsetakse luua kohtumispaiik, mis pakub tegevust vabas õhus nii lastele kui ka täiskasvanutele. Samuti ühendab see lasteaia, kooli, pikapäevarühma, tenniseväljaku ja spordikeskuse. Projekt tugevdab samuti Herrestrupi ja Grevinge küla arengut Loode-Sjællandis.

Tegevuspaiga kindlaksmääramine

Herrestrupil ja Grevingel on palju sarnaseid probleeme nagu teistelgi küladel Taanis. Eriti avaldub see küla rahvastiku struktuuris, kus on suhteliselt vähe noori ja suur hulk vanu inimesi. See suundumus on nüüd muutumas. Kohtumispaiik on esimene samm taassünniprotsessis, sest see julgustab noori koos lastega kolima neisse kahte külla. Sellele aitab tõenäoliselt kaasa ka uue magistraali avamine külast lääne pool.

Projekti ankrumees Mogens Rossing räägib projekti tähtsusest kahe küla jaoks oma kontoris kooskämiskoha keskel asuva pikapäevarühma teisel korrusel.

Kuidas tuli idee?

Idee pani liikuma uus Taani seadus, mis käsitleb mänguväljakute ehitamist. Tegime oma mänguväljakute kiire hindamise ja sai selgeks, et uus seadus kiidab vaevalt ühegi olemasoleva mänguväljaku heaks. Pikapäevarühm oli juba pannud kõrvale 9460 eurot (70 000 DKR), et oma mänguväljakut uuendada, aga see raha ei olnud piisav, arvestades töisiasja, et üksnes ronimisredel maksab 3378 eurot (25 000

DKR). Seega pidime siis vaatama projektile hoopis teistmoodi.

Me otsustasime kõik projektist huvitatud inimesed kokku tuua, et arutada mänguväljakute küsimust. Sellest koosolekust sai kiiresti arutelu Grevinge ja Herrestrupi tuleviku üle ning selle üle, mida peaks tegema, et rahvastiku liikumissuund vastupidiseks muuta.

Esile kerkis palju huvitavaid ideid, aga nende kõigi taga oli unistus kohtumispaiikade võrgustiku loomisest lasteaia, kooli, pikapäevarühma, tenniseväljaku ja spordikeskuse vahel. Tegelikult sooviti võrgustikku, mida saaksid kasutada nii külade lapsed kui ka täiskasvanud.

Selles kontekstis oli 9460 eurot (70 000 DKR) kasulik. Seda oleks võinud kasutada üksikasjaliku projektikirjelduse koostamiseks, et seos ideede ja vajaliku rahasumma vahel oleks selge.

Kas alustada oli raske?

Jah, ma pean tunnistama, et algus oli raske. Saime palju äraütlevaid vastuseid üksteise järel. Ma tundsin, et enam ei jaks, aga siis päästis meid viimasel hetkel programm Leader+.

Kuigi me pidime jätkamise eest edasi võitlema, aitas Leader+ tõesti uksi avada. Tänu programmile Leader+ otsustas omavalitsus meid nii praktiliselt kui ka rahaliselt toetada. Ta veenis ka Taani Kultuuri ja Spordivahendite Fondi ning Taani Jalgpalliassotsiatsiooni, et nad toetaksid projekti ronimisala ja kunstmuruväljakuga.

Kuidas läheb projekti lõpuleviimine?

Me oleme praeguseks töötanud projektiga veidi vähem kui kaks aastat ja tähistasime rajatiste avamist 30. aprillil

2005. aastal, seega oleme üldiselt kokkulepitud ajagraafikut järginud. Aga see ei oleks olnud võimalik ilma vaba- tahtliku toetuse ja jõupingutusteta, sest projekti abistati nii tööjõu kui ka mehhanismidega. Saime abi siis, kui seda vajasime.

See on samuti kinnitanud tõsiasja, et me oleme suuteli- sed midagi tegema, kui me midagi tahame. See on olnud hea kogemus, mida me saame tulevikus jälle kasutada.

Kohtumispaik on avatud 24 tundi, kuid kõik ei ole veel valmis. Meil on suur rõõm näha, et tihti tulevad isa, ema ja lapsed siia koos. Igaüks võib osaleda.

Millised on projekti väljavaated?

Oli tähtis, et meie kaks küla said innustust. Meil on nüüd paik, kus saab kohtuda, ja igaüks võib seda kasutada. Juba see iseenesest on hea. Aga see kohtumispaik on pannud omavalitsuse otsustama, et lähedusse rajatakse 1200 ruut- meetri suurune multifunktsionaalne spordikeskus, koolis jätkatakse seitsmenda ja kaheksanda klassiga ning koosta- takse kohalik kava, mis annab võimaluse teisi suuri maa- alasid Herrestrupis kasutusele võtta.

Aga kõige tähtsam on see, et me oleme omandanud väärtusliku kogemuse, mida saab jälle kasutada. Oleme nüüd valmis alustama tööd, et meelitada piirkonda uustul- nukaid, eriti noori perekondi lastega, ning uue magistraali avamisega paari aasta pärast saavad meie külad palju külge- tõmbavamateks kohtadeks, kuhu kolida.

Kas Te olete oma olemuselt projektijuht?

Olen pärit Mullerupi külast Lääne-Sjællandis. Kasvasin ta- lus ja õppisin hiljem puusepaks, seega ei pärine mu projek- ti arendamise huvi sealt. Töötasin mõne aasta puusepana, aga terviseprobleemide tõttu pidin vahetama ametit ja mi- nust sai õpetaja. Sellest saati olen töötanud laste ja noorte- ga, sealjuures viimased 25 aastat üksuse juhina. See on täpselt õige koht minu jaoks.

Minu huvi projektidega töötamise vastu on arenenud tasapisi. Kui oled ühe korra seotud projekti arendamisega, jääb see sulle verre ja ühele projektile järgneb teine. Aga „Kool raba kõrval. Raba kooli kõrval“ on ilmselt kõige suu- rem projekt, millega ma siiani olen seotud olnud.

Mis on Teie järgmine projekt?

Me juba hindame kohtumispaiga kasutamist, et arendada sellega seotud teisi tegevusi. Praegu sooviksin selle projek- ti lõpule viia. Käesoleval hetkel mul rohkem projekte silma- piiril ei ole, aga olen kindel, et need tulevad!

Alus paremale elukvaliteedile.

Laste mängukoht.

Kohtumispaik Sjællandis

Liikmesriik: Taani

Piirkond või ala: Lääne-Sjælland

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Leader+ Vestsjælland

Rahvaarv: 60 000

Pindala: 789 km²

Projekti kogumaksumus: 486 486 eurot

EL: 175 676 eurot

Muud riiklikud vahendid: 310 810 eurot

Kontaktisik: Mogens Rossing

Address: Ordrupvej 72B, 4540 Fårevejle

Telefon: +45 596 89 858

E-post: mro@dragsholm.dk

Veebileht:

www.grevingecentralskole.skoleintra.dk

Fotod projekti fotograafilt Steen Heinrichlyt

UUE OSKUSTEABE JA UUTE TEHNOLOOGIATE KASUTAMINE

Regionaalareng klassiruumis – jah, see on võimalik!

Kombineerides kahte projekti uue oskusteabe ja uue tehnoloogia kasutamisega, suureneb piirkondlik teadlikkus, arenevad uued õpetamisoskused ja haaratakse kaasa piirkonnas ja sellest väljaspool olevaid noori

Andreas Kurz, uue meedia nõunik

Sissejuhatus

Projekt „Auerberglandi andmekogu“

Ikka ja jälle on Auerberglandi kohalik tegevusrühm mõelnud sellele, kuidas kaasata noori oma piirkonna arengusse. Samal ajal otsustas kohaliku tegevusrühma töögrupp „Uus meedia“ uuendada vananenud kohalike andmeid veebis, tutvustades uusi võimalusi, et kasutada Interneti piirkondlikeks vajadusteks.

„Me alustasime olukorrast, kui linnakodanikud ja üksikisikud kohalikuks asjatundjate väljendamisest tõsiselt huvi luua virtuaalne võrgustik kodanike ühiseks infosüsteemiks,“ selgitab Auerberglandi kohaliku tegevusrühma töögrupp „Uus meedia“ esindaja Stefan Boos. Mõeldud, tehtud! Süsteem loodi 2003. aastal projekti raames, mis võimaldas kohalikel asjatundjatel, kõigil huvitatud kohalikel ettevõtjatel ja erialastel töögruppidel salvestada oma tegevuse sisu kesksesse ühisserverisse ja panna see üles eri veebilehtedele (www.auerbergland.de). Samal ajal arendas uue meedia nõunik Andreas Kurz koostöös õpetajate Sabine Saalwirthi ja Franz Mödliga didaktilist kontseptsiooni, kuidas uut meediat piirkonna põhi- ja keskkoolides kasutada. Seega oli projekt „Auerberglandi andmekogu“ samuti võimeline toetama „Auerberglandi koolivõrgustiku“ www.schulnetz-auerbergland.de loomist.

Pikk tee ühendatud võrgustikuni

Neli aastat tagasi ei oleks mitte keegi ette kujutanud sellist arengut. Sel ajal oli vaid mõnel külakoolil vajalik tehniline varustus, mis võimaldas õpilastele ligipääsu arvutile. Kasutatud riistvara annetamine tähendas, et kõik koolid said varustatud, ja seejärel tuli välja arendada vajalikud pedagoogilised abivahendid, kuidas uut meediat kasutada. 2003. aastal algas katseprojekt, et virtuaalselt ühendada üksikisikute põhi- ja keskkooli ning üks erivajadustega kool. Juba selle katsetamise etapil sai selgeks, et uue meedia kasutamine koolis ei avaks mitte ainult teid uutele didaktilistele lähenemistele, vaid julgustaks ka õpilasi osalema oma piirkonna arendamisel.

Õpilased saavad teabekandjateks

Projekti jätkudes kasutavad 20 õpetajat 18 klassiga 11 koolist koolivõrku tunnis ja lisaks ka võrgustiku loomiseks teiste koolidega. Selle tulemusena on valminud 11 kooli veebileht, keskne veebileht ja loodud ühine e-posti server. 50 protsenti projekti toetusest tuleb programmist Leader+,

Koolilapsed õpivad tundma projekti tehnilisemaid külgi.

ülejätku rahastatakse kohalike ametivõimude poolt, mis on osa nende kohustusest katta kooli materiaalseid kulusid. Fonde kasutatakse koolitustegevuste, projekti juhtimise ja tehniliste erivahendite, nagu näiteks digikaamerate, võrgukaartide ja skannerite ostmiseks.

Lisaks uue meedia tutvustamisele on eesmärgiks tuua koolitundidesse sisse piirkondliku omapära mõiste ning arusaamine piirkonna nõrkadest ja tugevatest külgedest. Kui õpilased viivad koju nii oma teadmisi kui ka küsimusi, saavad neist ideaalsed teabekandjad. Seega aitavad nad kaudselt kaasa piirkondlike küsimuste arutelule ja piirkondlikule kokkukuuluvusele. Arvuti ja Internetiga töötamise toomine koolitundidesse tähendab uut didaktilist lähenemist. Lisaks võivad tunnid muutuda köitvamaks, kuna uus õpetamisvorm võimaldab õpetajatel vahetada oma tundideks väljaarendatud tsükleid, teha ettepanekuid kolleegidele ja osaleda ühisteemades ja -projektides. Paranevad koostöö Auerberglandi geograafilise piirkonna eri küladest ja eri tüüpi koolidest pärinevate õpetajate ja õpilaste vahel on positiivne kõrvalmõju.

Idee on teretunud

Õpilased on innustunud võimalusest kasutada tundides arvuteid, kuna see on muutunud kooli igapäevaelu huvitavamaks. Uued õpetamisühendid toetavad nende ise-

seisvate algatuste arendamist ja eneseväljendusvõime ning arvutioskuste parandamist. Kohalikud asutused on mõistnud, et see tegevus on piirkonnale kasulik, ja toetavad seetõttu koolivõrgustikku. Õpetajate motiveerimine osutub siiski raskemaks. Mitte kõik õpetajad ei võta koolivõrgustikust osa, kuna uue meedia kasutamist ei ole tehtud aasta õppeprogrammi kohustuslikuks osaks. Tõsiasi, et õpetajad on vabad otsustama, kas osaleda projektis, nõuab projekti juhtkonnalt olulisi jõupingutusi, et nende liitumist motiveerida. Burggeni põhikool oli esimene, kes arendas sisemist õppeprogrammi „Uus meedia“ (www.grundschuleburggen.de).

Jätkusuutlikud tulemused kõigi osapoolte jaoks

Otsene kasu, mida õpetajad ja nende tunnid koolivõrgustikust saavad, kujutab endast edu saavutamise olulist mõõdupuud: hulk vahendeid tuleb kavandada sellistena, et neid saaks suuremate jõupingutusteta tundides rakendada. Edu ainus võtmetegur oli oma ala tundmine, samuti asjatundlikud pedagoogid, kes tegid ettepanekuid, mida nende kolleegid said kasutada. Tõsiasi, et lapsed leiavad arvutiga töötamise olevat huvitav, aitab samuti entusiasmi suurendada. Lisaks on projekt „Auerberglandi koolivõrgustik“ aidanud parandada kooli varustatust tehnikaga.

Hariduse ja maaelu praeguse arengu vahel ühenduse loomine on siiani olnud väga paljutõotav sellega seotud koolide jaoks. Uued didaktilised meetodid on andnud õpilastele võimaluse tutvuda uue meediaga ja seega toetanud

kvalifikatsiooni tõstmist piirkonnas. Seepärast on projekt „Auerberglandi koolivõrgustik“ jätkusuutlik.

Katsest sai edukas ekspordilugu

Auerberglandi koolivõrgustiku edu on viinud riikidevahelise koostööprojekti arendamiseni Šveitsi RegioPlus rühmaga „Werdenbergi isikupära“. Werdenbergi koolivõrgustik on hetkel korraldatud samadel tehnilistel alustel kui Auerberglandi oma ja koolivõrgustikud ühendatakse omavahel (www.schulnetz-werdenberg.ch). Mõlema piirkonna virtuaalsele esitlusele, et teineteist tundma õppida, järgneb reaalne vahetus, kus õpilased saavad üksteisega kohutada vahetusprogrammi osalistena. Seega hakkab järk-järgult ja üha enam organisatsioone mõlemas piirkonnas aktiivselt tegelema laste ja noortega ning neid projekti kaasama.

Koolivõrgustik praktilises kasutuses

Koolivõrgustik pakub lapsele mitmesuguseid võimalusi osalemiseks. Üks nendest on projekt „Virtuaalsed teadmised – Auerberglandi ralli“, kus osavõtvad koolid mõtlesid välja küsimusi piirkonna ajaloo kohta ja vastasid üksteisele. Selle tulemusena õppisid lapsed paremini tundma oma piirkonda ja Interneti kasutamist. „Ürgveis Samson“ on pehme mänguloom, kes reisib kogu aasta mööda Auerberglandi ja on projekti sümboliks ning kajastab oma

ettevõtmisi piltide ning tekstidega Internetis. Projekt „Las-teuudised“ on samuti julgustanud õpilasi kirjutama tekste, mida veebilehtedel avaldatakse. Veel üks projekt „Loo kirjutamine virtuaalses rühmas“ toetab kirjaliku väljendusoskuse arendamist ja aitab samuti motiveerida õpilasi kirjutama. Tundides kirjutatakse lugu edasi ja loetakse teistele ette loo uusi peatükke. Loo võimalikud suunad arutatakse enne järje lõplikku kirjapanekut kogu klassiga läbi, samuti ka loo järgmine peatükk.

„Samson“ inspireerib laste kujutlusvõimet.

Regionaalareng klassiruumis

Liikmesriik: Saksamaa

Piirkond või ala: Baierimaa

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

Auerbergland

Rahvaarv: 19 500

Pindala: 25 000 km²

Projekti kogumaksumus: 17 000 eurot

EL: 8500 eurot

Muud riiklikud vahendid: 8500 eurot

Kontaktisik: Andreas Kurz

Adress: c/o Auerbergland e. V., Marktplatz 4
D-86975 Bernbeuren

Kontaktisiku telefon: +49 8860 8655

Kohaliku tegevusrühma telefon:

+49 8367 913 9024

Kohaliku tegevusrühma faks:

+49 8367 913 9025

E-post: info@auerbergland.de

Veebileht: www.auerbergland.de,
www.schulnetz-auerbergland.de

Fotod Saksamaa riikliku koostöövõrgu üksuselt

Uuritakse põllukultuuri sobivust kütuseks.

IIRIMAA

Õli mullapinnast – taastuenergia seemned

Sissejuhatus

„Rohelise energia tooted” on innovatiivse projekti nimi, mille on ette võtnud rühm põllumajandustootjaid Wexfordi maakonnast Iirimaa kaguosas. Rohelise energia esilekerkimine ja arendamine näitab, mida võib saavutada ühenduse abil, kuhu kuuluvad programm Leader+, maapiirkonnad ja innovatiivsete mõtetega pühendunud inimesed.

Energiaallika idee esilekerkimine

Seeme, mis viis selle projekti esilekerkimiseni, hakkas idanema, kui hulk teraviljakasvatajaid arutas oma äri tulevikku IFA (liri farmerite assotsiatsiooni) koosolekul. Põllumajandustootjad rääkisid oma tavapärasest põllumajandustoodangust saadava sissetuleku vähenemisest ja oma ebakindlast tulevikust. Nad rääkisid vajadusest kasvatada alternatiivseid vilju ja vajadusest arendada välja ürgkütuste aseained.

1999. aastal osales kaks rühma liiget taastuenergia kursusel, mille korraldas kohalik Leaderi tegevusrühm Wexford Organisation for Rural Development (WORD) koos Teagasciga – asutusega, mis teeb uuringuid, viib läbi koolitusi ja nõustab põllumajandus- ja toiduainetetööstuse ettevõtteid Iirimaa. See kursus rõhutas taastuenergia arengupotentsiaali. Peale kursuse lõpetamist tegi rühm edasisi uuringuid biokütuste alal. Biokütus on kütteõlina kasutatav

puhas taimeõli ja põllumajandustootjad hakkasid tundma suurt huvi biodiisli tootmise vastu õlirapsi seemnetest.

Käivitamine koos programmiga Leader+

Biokütuse tootmisele õlirapsi seemnetest tuldi esmakordselt Saksamaal Baieri liidumaal. Kui see põllumajandustootjate rühm rahastamistaotlusega 2002. aastal WORDi poole pöördus, loodi kontakt Saksamaa kohaliku tegevusrühmaga Regina, mis oli projekti arendamisel väga abivalmis.

Rühma tehtud uuring näitas, et biokütuse ideed on võimalik Iirimaa üle kanda, ja põllumajandustootjad asusid kiiresti Wexfordi maakonnas oma äri käivitama.

Tänu rahastamisele WORD Leaderi rühmalt oli ettevõtte võimaline ostma oma esimese seemneveski. Lisaks sellele abirahale aitab WORD rahastada kolme auto seadistamist biokütuses töötavaks, sest rapsiseemneõli võib kütusena kasutada ka muudetud diiselsõidukites. Biokütuse energia firma osanik Anthony Browne tunnustab toetust, mis tegevuse käivitamisel saadi Leader+ rühmadelt Baierist ja Madalmaadest, samuti palju tehnilist teavet pakkunud liri põllumajanduse ja toiduainete arendamise institutsiooni Teagasc rolli.

Energiaressursside saagikoristus

Esimene saagikoristus biokütuse saamiseks 2002. aastal andis 60 tonni õlirapsiseemet, 2004. aastaks tõusis see 200

tonnini. 2005. aastal toodavad nad vilja ligikaudu 5000 aakril, mis annab 5000–7000 tonni. Toodetud kütust kasutatakse põllumajandusmasinates ja muudes seadmetes katseliselt.

Õlirapsiseemne purustamisel ei jää kõrvaltootena min-geid jääke, proteiinirikkad rapsikoogid võivad loomasööda-na asendada soja. Hetkel on rapsikook kõige tulusam osa operatsioonist. Siiski on edendajad kindlad, et õli tulusus saab selgeks, kui selgub riigi seisukoht aktsiisi osas.

Projekti ees seisvad väljakutsed

Lugu on siiani olnud üks suur õnnestumine ja sellele aitab kaasa liri valitsuse poolt biokütusele kaheks aastaks mää-

Pärast ekstraheerimist saab õlist biodiisel...

...mis lõpuks näeb välja umbes selline.

ratud nullaktsiis. Projekti ees seisavad järgmised väljakutsed:

- rahavoo juhtimine. Põllumajandustootjatele tuleb vilja eest maksta enne biokütuse tootmist ja müümist;
- ajaline seotus. Projekti partnerid on selle töö enda peale võtnud lisaks oma tavapärasele põllumajandustegevustele.

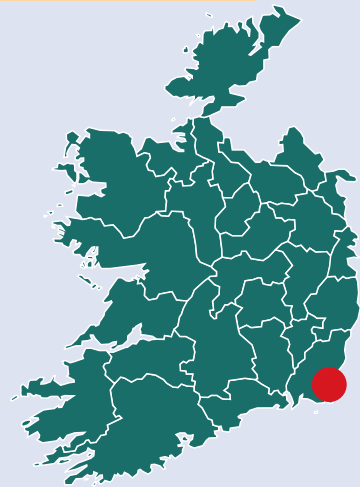
Kasud projektist

Lisaks sissetulekule alternatiivsest allikast on projekti partneritel veel hulk muid võimalikke kasusid:

- kohalikud põllumajandustootjad kasvatavad õlirapsiseemet, et varustada projekti. Lisaks oma vilja eest saadavale tasule saavad nad konkurentsivõimelise hinnaga tagasi osta kõrvalprodukti loomasöödaks;
- sõidukite ümberseadistamine võiks suurendada kohalike oskustöölise arvu, olles tulevase tööhõive allikaks;
- kavas on muuta 100 sõidukit biokütusel töötavaks. Hinnanguliselt vähendaks see süsihappegaasi hulka 1000 tonni aastas.

lirimaal on õlirapsiseemnel potentsiaali, sest seda kasvatatakse nii talvel kui kevadel, toodang on 1,5 tonni aakri kohta talvel ja 1 tonn aakri kohta kevadel. Õlirapsiseemne kasvatamine on suurepärase ka selle poolest, et laseb põllumaal puhata. Vilja võib kasvatada reservmaal, saades EList lisatoetust 45 eurot hektari kohta energiakultuuride kasvatamise eest põllumaal.

lirimaa kontekstis on see projekt oma lööklauselga „Õli mullapinnast!” taastuvkütuste alal juhtiv.

Õli mullapinnast

Liikmesriik: Iirimaa

Piirkond: Wexford

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Wexford Organisation for Rural Development (WORD)

Rahvaarv: 117 000

Pindala: 2350 km²

Projekti kogumaksumus: 129 334 eurot

EL: 68 211 eurot

Muud riiklikud vahendid: puuduvad

Erakapital: 61 123 eurot

Kontaktisik: Yvonne Byrne

Address: Wexford Organisation for Rural Development, Johnstown Castle, Wexford

Telefon: +353 53 464 53

Faks: +353 53 464 56

E-post: info@wexfordleader.ie

Veebileht: www.wexfordleader.ie

Fotod WORDilt

KOOSTÖÖ MAAELU ARENDAMISEKS

PRANTSUSMAA JA SAKSAMAA

Euroopa maastikukunst – riikidevaheline koostöö ühise taeva all

Piirkonna loodusliku ja kultuurilise omapära tõlgendamine maastikukunsti kaudu pakub ühise aluse kahe riigi koostööle

Sissejuhatus

Kaks kohalikku tegevusrühma, üks Prantsusmaalt ja teine Saksamaalt, leidsid ühise huvi – anda oma piirkondadele laiemat publiku jaoks tänapäevasem ja loovam maine. Mõlemal piirkonnal on oma ulatuslike maade ja arenenud põllumajandusega soov säilitada suuri avaraid pindu kui jätkusuutliku majanduse arengu aluseid. Omalt poolt oli kohalikul tegevusrühmal Beauce Dunois idee luua mulje avaldamiseks suuri kunstitöid, mida tuntakse maastikukunstina ja mis on seotud piirkondliku loodusliku pärandiga. Saksamaa kohalikul tegevusrühmal Mittlere Altmark oli pikaajaline kava, mis oli seotud kunstikeskuse ehitamisega, mis võiks parandada kunsti olukorda piirkonnas.

Kaks kohalikku tegevusrühma kohtusid Lyonis 2004. aasta jaanuaris peetud riikidevahelise koostöö päeval ja mõistsid kiiresti, et neil on ühine huvi maastikukunsti idee vastu, mida saaks kasutada Leader+ koostöö alusena. Maastikukunst, mida võib kirjeldada ka kui keskkonnanunsti, hõlmab kõiki kunstiliike, kaasa arvatud massiivsed skulptuurid. See seab eesmärgiks pakkuda nägemust piirkonna kultuuripärandist suurel avaral pinnal: täpselt see, mida projekt tahab arendada.

Projekti eesmärgid riikidevahelise koostöö raamistikus

Kahe piirkonna vahel rahvusvahelise maastikukunsti festivali korraldamine on kogu projekti keskne osa, kuna see moodustab vajaliku ühenduse kahe piirkonna vahel. Riikidevahelisest koostööst annab tunnistust festivali korraldamine ja projekt saab Euroopa staatuse, mis suurendab veelgi kõikide partnerite tuntust. Samuti võimaldab see kahe piirkonna kunstnike vahetust. Tegelikult on maastikukunsti erilise olemuse tõttu selle mõistmiseks kavandatud mitmepoolsed konverentsid ja arutelud olulised.

Meetod ja oodatavad tulemused

Pays de Beauce ja Pays de Dunois juhendasid esimese festivali korraldamist koos Eure et Loir' piirkonna kohaliku turismikomiteega ja jagasid teavet projekti kohta. 2006. aasta festivali korraldab Saksamaa kohalik tegevusrühm.

Kõigepealt kindlustati festivalile toetus Euroopa tasandil. Pays Beauce et Dunois kuulutas seejärel 2004. aasta au-

Maastikukunst avab uued huvipakkuvad alad.

gustus välja maastikukunsti projektid ja augusti lõpuks kutsuti kokku huvi väljendanud kunstnikud festivalikavast rohkem teada saama. Kunstnikke paluti oma projekti maksumusest teada anda septembri keskpaigaks, et festivali kogumaksumust hinnata. Ettepanekuid kinnitasid projektijuhid.

Juuli lõpus külastas kohaliku tegevusrühma juht koos kahe ametnikuga Saksamaad, et tugedada kahe piirkonna poliitilisi sidemeid. Sellele järgnes Saksamaa partnerite samasugune visiit Prantsusmaale.

Kunstiriik

See projekt areneb mitmel tasandil ja selle raames toimub:

- maastikukunsti festival, mida võõrustas 2005. aastal Prantsusmaa ja mis 2006. aastal toimub Saksamaal „Euroopa silmapiiril“ on esimese ürituse teema. Maastikukunsti kohad hõlmavad kahte piirkonda ja pakuvad küllastajatele vahendeid piirkonna võlude avastamiseks. Prantsusmaal võivad turistid minna mööda rajatud ringteed nimega Route du Blé. Pays de Beauce et Dunois's on kunstitööde aluseks kaheksa mitmeaakrist maalappi. Need on küllastajatele avatud maist septembrini vastavalt iga maastikukunstitöö olemusele. Saksamaal võivad küllastajad tutvuda piirkonnaga, kasutades piirkonna jalgrattateid või haagissuvilaid;
- näitus nimega GALAG, mis on kavandatud mõlemasse piirkonda ja rändab läbi nende ühel ajal. Näitused tõstavad esile kahe kohaliku tegevusrühma partnerlust sõnumiga, et kahe piirkonna erinevuste taga on olulised sarnasused ja et neil aladel on omapära, mida kõige paremini võivad näidata piirkonnad ise;
- kunstnike vahetuse arendamine, milles Saksa kunstnikud võtavad osa Prantsusmaa festivalist ja aastal 2006 vastupidi. 2006. aastaks on ette näha kunstitööde nõudlust suurematest Euroopa kunstikolledžitest. Neid kunstnikke majutab kohalik tegevusrühm (kunstnike peatuspaigas mõlemas piirkonnas) lootusega, et see on rahvusvahelise kunstnike võrgustiku loomise katalüsaator;

Külastajad võivad jalgsi lähemalt vaatama minna...

...või saada teistsuguse kunstilise elamuse ülalt vaadates.

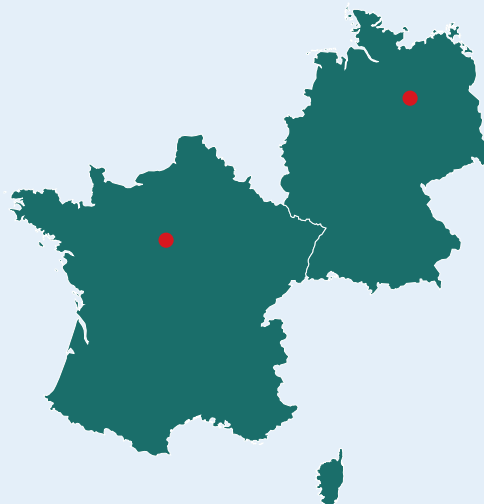
- vaade festivalile taevast, mille jaoks on juulis organiseeritud neljaks poolikuks päevaks mõned ülikerglennukid. Iga maastikukunstiplatsi juures maa külge kinnitatud kuumaõhupallid hakkavad pakkuma täiendavat vaadet õhust;
- ühine suhtlus laiaulatuslikus reklaamis „Euroopa maastikukunst“, mille nime ja logo autoriõigus kuulub kahele kohalikule tegevusrühmale. Kaks kohalikku tegevusrühma hakkavad kasutama ühist kaubamärki

kõigil turustatavatel materjalidel. Esimese festivali jaoks jagatakse laiali palju reklaamlehti turismimesidel Prantsusmaal ja teistes riikides ning iga kunstiteost kirjeldatakse ja osutatakse selle asukohale piirkonnas. Samasugust tegevust korratakse Saksamaal. Näitust GALAG ja tuleva aasta festivali Saksamaal reklaamitakse laiaulatuslikult materjalidega mõlemas keeles. Samuti on tehtud ettepanek, et delegatsioon Saksamaalt sõidaks Prantsusmaale festivali avamisele ja peatuks eri maakunsti paikade juures, muutes projekti pilkupüüdvamaks. Muud tegevused, sealhulgas kohalike kokade valmistatud toidud, samuti kirjanikud, loodusteadlased ja teised suurendavad teadlikkust kahe piirkonna erilistest omadustest.

Projekti hindamine

Esimese festivali lõpuks tuleks anda tegutsemisele hinnang, et aidata korraldada tulevasi festivale. Selle esimese hinnangu annavad kaks kohalikku tegevusrühma tihedas koostöös oma partneritega. Teise festivali lõpuks jõutakse üldisemate analüüsidega otsusele, kas jätkata festivali kuni perioodi lõpuni, mil Leader+ projekt lõpeb (2008). Kohalikud tegevusrühmad hakkavad ka julgustama külastajaid, et nad väljendaksid oma arvamusi ja muljeid, et üritust oleks kergem hinnata.

Programm Leader+ rahastab selle projekti kõiki külgi. See sisaldab maa rentimist põllumajandustootjatelt ning turustamismaterjale ja nendega seotud trükkimise ja avaldamise kulusid. Ilma programmiga Leader+ ei oleks projekt tõenäoliselt võimalik olnud. Esialgne rahastamine ajavahe- mikuks 2005–2006 on esitatud allpool.

Euroopa maastikukunst

Liikmesriik: Prantsusmaa
Piirkond või ala: Centre, Département d'Eure et Loir
Kohaliku tegevusrühma nimetus: Beauce-Dunois
Rahvaarv: 78 773
Pindala: 2142 km²

Projekti kogumaksumus: 349 100 eurot
EL: 174 550 eurot
Muud riiklikud vahendid: 104 730 eurot
Erakapital: 69 820 eurot

Kontaktisik: Frankie Venet
Adress: 1 rue des Empereurs, 28200 Chateaudun
Telefon: +33 237 969 396
Faks: +33 237 969 394
E-post: franckie@pays-dunois.fr

Liikmesriik: Saksamaa
Piirkond: Saksi-Anhalt
Kohaliku tegevusrühma nimetus: Mittlere Altmark
Rahvaarv: 241 000
Pindala: 4700 km²

Projekti kogumaksumus: 446 500 eurot
EL: 223 250 eurot
Muud riiklikud vahendid: 133 950 eurot
Erakapital: 89 300 eurot

Kontaktisik: Anne-Marie Guignard-Kessler
Adress: c/o Verwaltungsgemeinschaft Kläden – Am Schloss, D 39579 Kläden
Telefon: + 49 39 001 909 971
E-post: AAAeVT@t-online.de

Fotod Prantsusmaa riikliku koostöövõrgu üksuselt

Üks paljudest Portugali traditsiooniküladest.

PORTUGAL, ITAALIA, MADALMAAD, IIRIMAA JA HISPAANIA

Traditsioonikülad – riikidevaheline turism Portugali vaatevinklist

Kuna riikidevahelise koostöö areng programmi Leader+ alusel jätkub, on vajadus tugevate kohalike ja riiklike partnerite järele hädavajalik

Sissejuhatus ja projekti tagapõhi

Turismi peetakse üheks külaelude arengu ja säilitamise alussambaks. Maapiirkondades on turismil oluline tähtsus nii alternatiivse sissetuleku allikana sealelavatele inimestele kui ka maastiku säilitamise vahendina. Edu võtmeks on arengustrateegia ja neile allikatele lisandväärtuse andmine.

Käimasolev projekt „Traditsioonikülad“ jätkub programmi Leader+ raames. Seda projekti teostatakse ja rahastatakse mit-

mes riigis: Portugalis, Itaalias, Madalmaades, Iirimaa ja Hispaanias ning see on hea näide selle kohta, mida võiks oodata suurtest riikidevahelistest projektidest. See algas juunis 1999 Leader II algatusega „Traditsioonikülad – koostööprojekt“. Portugalis suhtutakse sellesse kui külaturismi riikidevahelise edendamise strateegilise kava lahutamatusse osasse.

Tegelikkuses algas lugu kolme Portugali kohaliku tegevusrühmaga, mille territooriumid külgnevad: Adril,

Kohalikest materjalidest ehitatud...

Adriminho ja Atahca. Nad algatasid mitmeid projekte vastavates mägikülades. See sisaldas nii majade ümberehitamist ja kohandamist turismi jaoks kui ka majade liigitamist ja turismi suhtes ettenähtud seadustega kooskõlla viimist. Nende eesmärgiks oli luua külades turism, mis põhineb kvaliteetsel majutusel vanades külaelamutes.

Riikidevahelise koostöö arendamine

Kaubamärki „Aldeias de Portugal“ („Portugali külad“) kasutati selleks, et arendada samanimelist koostööprojekti, ja ATA – Associação do Turismo de Aldeia (ühendus „Turism külades“) – loodi kavatsusega tagada külaturismi edendamine ja juhtimine. Riikidevahelise koostöö arendamise keskmeks sai ATA. See kaasas laiema partnerite rühma teisest Euroopa piirkondadest Itaalias ja Madalmaades. Sellest sai Projecto de Cooperação Aldeias de Tradição („Traditsioonikülad – koostööprojekt“) esimene versioon.

Projekt haarab tegevusi, mis edendavad riikidevahelisel tasandil turistide majutamisevõimalusi traditsioonikülades, mille on kindlaks määranud kohalik tegevusrühm, lisaks vahetatakse kogemusi ja praktilisi tähelepanekuid eri külade ettevõtjate vahel. See saavutatakse kontaktide abil partnerriikide riiklike ATA sarnaste ühendustega, milleks on Associazione Italiana per lo Sviluppo del Turismo Rurale – I Villaggi delle Tradizioni Itaalias ja VOT – Villages of Tradition – Madalmaades.

Leader II lõpuks kulmineerus see partnerlus ATA (Associação de Turismo de Aldeia) ja Associazione Italiana per lo Sviluppo del Turismo Rurale – I Villaggi delle Tradizioni kaudu Euroopa majandushuvide rühmituse loomisega, mida kutsutakse „Traditsiooniküladeks“.

Programmiga Leader+ jätkamine

Projekt „Traditsioonikülad – riikidevahelise koostöö projekt“, nagu seda hetkel teatakse, algatati 2002. aasta keskel programmi Leader+ raames. Selle eesmärk oli turismi edasine tugevdamine traditsioonikülades ning kogemuste ning heade tavade edasine edendamine ja vahetamine. See võiks projekti teha paremini nähtavaks, muuta tugevaks ja dünaamilisemaks. Neid eesmärke silmas pidades panustasid mitmesugused ühendused uute partnerite leidmiseks riiklikul ja riikidevahelisel tasandil ning projekti- ja ühinesid Iirimaa ja Hispaania.

Projekti „Traditsioonikülad – koostööprojekt“ uuesti määratlemine laienes ka esialgsele traditsioonikülade kontseptsioonile, mis ei tähenda mitte ainult turistide majutamise edendamist, vaid ka teisi aspekte, mis võiksid anda lisandväärtust nimetusele „Traditsioonikülad“.

Uuel strateegial on välja kujundatud selged tegevussuunad, et saavutada järgmisi eesmärke:

- arusaamine küla turismipotentsiaalidest ja ressursidest;
- maarahvastiku elukvaliteedi parandamine;
- ajaloolise, kultuuri- ja keskkonnapärandi edendamine;
- koostöövõrgustiku tugevdamine, kaasates uusi partnereid ja territooriume;
- loodus-, kultuuri- ja ajalooliste ressursside alalhoidmise ja taastamise suunamine;
- kohalike toodete organiseerimise, sertifitseerimise, arendamise ja müügi edendamine ning nende kohaliku kvaliteedi parandamine, võrreldes „globaalselt toodetud“ alternatiividega;
- külade väljavalimiskriteeriumide kooskõlastamine;
- piirkonna maine autentsuse ja kvaliteedi edendamine,

...tüüpilised maamajad.

Peatuspaik, mis pakub teelisele võimaluse kultuuripärandi nautimiseks.

et muuta piirkond nähtavamaks ja koos kohalike elanikega soodustada selle omapära tunnustamist;

- Euroopa majandushuvide rühmituse rakendamine.

Koostöökogemus

Kõik projekti „Traditsioonikülad“ teise taseme ettevalmistamisega seotud eri etapid olid suhteliselt lihtsad, nt ühiste eesmärkide saavutamiseks kohalike tegevusrühmade vahel koostöö rajamine, strateegiate piirjoonte määramine, tegevuste, vastavate eelarvete ja kõigi partnerite kohustuste kindlaksmääramine.

Aga projekti kavandatud teostegemisel ja ametliku koostööprotokolli allkirjastamisel ilmnisid probleemid. Olulised raskused tekkisid eri partnerriikides teise meetme (maapiirkondade koostöö toetamise) rakendamistähtaegade suhtes.

Erinev ajastus eri liikmesriikides lõppes suure ja keerulise projekti teostamiseks vajaliku aja olulise vähenemisega. Niisiis ilmnisid raskused koordineerimises ja juhtimises. Tegelikult ei olnud kõik partnerid oma piirkonnas või riigis heaks kiitnud teist meedet ja seega ei olnud nad alustamiseks valmis. Seetõttu lükkus ametlik algus mõne kuu võrra edasi ja projekt algas ametlikult 1. juulil 2004 koostööprotokolli allkirjastamisega ja esimese tegevusega „Traditsioonikülade kohtumine / eraettevõtjate ülesanded“.

Edusammud kui osa ühisest arengustrateegiast

Et ühist strateegiat edasi arendada, tuleb projekti eri tasemed teostada kohalikul tasandil. Projekti koordineerimise ja juhtimise puuduste tõttu võib ilmneda jätkuvalt probleeme ja tõsiasi on, et mõni partner on edasijõudmisel in nukam kui teine. Siiski võib tihe koostöö riiklike ühingute

ja kohalike algatusrühmade vahel pakkuda kohalikke teenuseid, mis on vajalikud maaturismi edendamiseks nendes külades. Pikemaajaliselt võib loota, et sellised tegevused on jätkusuutlikud.

Kuigi projekt ei ole lõppenud, on „Traditsioonikülad“ tõestuseks, et keerulised projektid on Euroopa koostöö tasemel teostatavad.

Traditsioonikülad – riikidevahelise koostöö projekt

Liikmesriigid: Portugal, Madalmaad, Hispaania, Iirimaa ja Itaalia

Kohalikud tegevusrühmad:

Portugal

Vale do Minho – Adriminho
Vale do Lima – Adril
Vale do Cávado – Atahca
Vale do Ave – Sol do Ave
Terras de Basto – Probasto
Vale do Sousa – Ader Sousa
Baixo Tâmega – Dolmen
Serras de Montemuro, Arada e Gralheira – Adrimag
Vale do Douro – Beira Douro

Madalmaad

Flevoland

Hispaania

Comarcas Condado e Paradanta – Adriconpa
Ribeira Sacra Lucense – Grupo de Desarrollo Rural Ribeira Sacra Lucense
Portodemouros – Asociación Grupo Local de Desarrollo Rural Portodemouros
Val do Limia – Terra de Celanova – ADIM

Iirimaa

Blackwater Resource Development

Itaalia

Partenio
Terre d'Irpinia
Alto Casertano
Colline Salernitane

Projekti kogumaksumus: 545 509 eurot

Portugal

Projekti kogumaksumus: 177 009 eurot

ELi rahastamine: 101 515 eurot

Riiklik rahastamine: 54 660 eurot

Erakapital: 20 834 eurot

Teised projektipartnerid – kogumaksumus

Madalmaad: 37 500 eurot

Hispaania: 132 000 eurot

Iirimaa: 37 000 eurot

Itaalia: 162 000 eurot

Koordinaatoriks määratud kohalik

tegevusrühm: Adril – Associação de Desenvolvimento Rural Integrado do Lima

Kontaktisik: Francisco de Calheiros

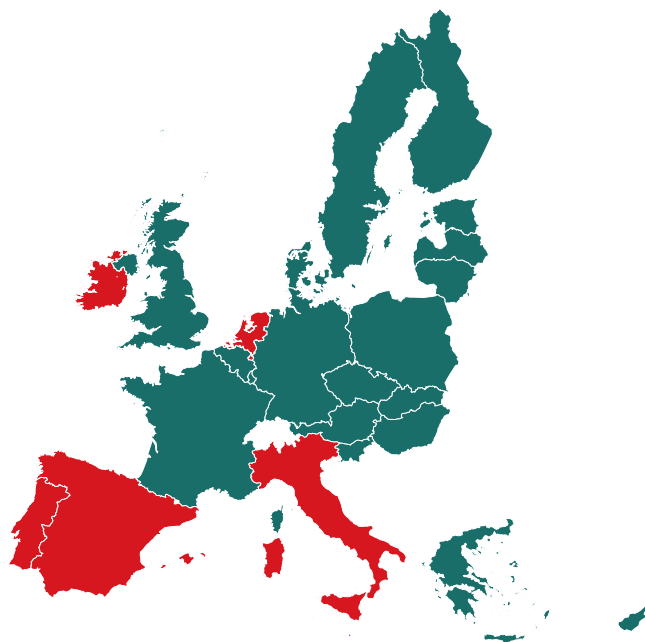
Address: Praça da República, P-4990 – 062 Ponte de Lima

Telefon: +351 258 900 600

Faks: +351 258 900 609

E-post: adril@mail.telepac.pt

Fotod Portugali riikliku koostöövõrgu üksuselt

NAISED JA NOORED PROGRAMMIS LEADER+

Leader+ vaatluskeskuse intervjuu Ali Edelenboschiga

Sissejuhatus

Viimased kümme aastat on Ali Edelenbosch olnud vastutav maapiirkondade arengu ja looduse eest, mis hõlmab ka Drenthe kolme armastatud rahvusparki: Drentsche Aa, Drents-Friese Wold ja Dwingelderveld.

Igal võimalusel on ta pidanud esmatähtsaks Drenthe maapiirkondade arendamist. Põhiliselt on ta keskendunud nende kohtade muutmisele heaks elu- ja tööpaigaks Drenthe peamiste omaduste järgi: loodus, väikesed ilusad külad, metsad, vaikus ja külalishukus. „Loodust, põllumajandust, turismi ja tööstust ei tohiks pidada vaenlasteks,“ ütleb ta. „Need kõik on osa sellest ühiskonnast, kus inimestel oleks hea elada.“

Ida-Drenthe territooriumist

Ida-Drenthet peetakse Madalmaade üheks ilusamaks alaks, see on kuulus oma maalilise maapiirkonna, rahu ja vaikuse poolest. Piirkonnas harrastatakse paljusid alasid, nagu rattasõit, ratsutamine, telkimine, kanuusõit ja matkamine. Ida-Drenthe lääne- ja põhjaosa maastik on väga mitmekesine, märgalad ümbritsevad Drentsche Aa jõge, seal on suuremaid ja väiksemaid metsi ning viljakaid karjamaid.

Läbi Ida-Drenthe põhjast lõunasse jookseb Hunze org. Seal võetakse kasutusele uusi maa-alasid. Piirkonna idaosas on turbarabaasundused ja seal asuvad mõned provintsi suuremad põllukultuure kasvatavad ettevõtted. Põllumajandus ja turism on põhilised tööandjad selles piirkonnas. Enamik Ida-Drenthe ettevõtetest on väikesed.

Ida-Drenthe ei ole varem programmis Leader+ osalenud. Arvatakse, et Leaderi algatus võib aidata parandada sidet piirkonna loodusvarade ja majandusliku arengu vahel, keskendades ressursse väikestele ettevõtetele, põllumajandusele ja maaturismile, ning aidata parandada kohalike linnade elukvaliteeti.

Leader+ tegevusrühm proovib nende eesmärkide saavutamiseks ühendada riiklikku maaelu arendamise programmi ja Madalmaade põhjaosa majanduse arendamise programmi ning programmi Leader+ algatust.

Ali Edelenbosch peab Drenthe maapiirkonda väga oluliseks.

Kuidas puutusite esimest korda kokku programmi Leader algatusega?

Esimest korda puutusin sellega kokku, kui minust sai 1995. aastal Drenthe provintsi maaelu ja põllumajanduse arendamise täitevnõukogu volinik. Juhtisin Leader II projekti, mis hõlmas Drenthe edelapiirkonda. Projektil oli väga väike eelarve, aga mulle tõesti meeldis programmi Leader meetod, sest lõppkokkuvõttes rahastasime paljusid innovatiivseid projekte. Igapäevane tegelemine selle programmiga oli kerge, sest kõike, näiteks rahastamist, tegi meie Leaderi projekti juhataja. Teen temaga tihedat koostööd, suhtleme palju ning asjad saavad väga kiiresti ja tulemuslikult tehtud.

Millised on Teie arvates peamised erinevused programmide Leader II ja Leader+ vahel ja kuidas need on selles piirkonnas muutnud maapiirkondade arengut rohujuure tasandil?

Ütleksin, et põhiline erinevus nende kahe vahel on bürokraatia tasemes. Me kasutasime programmi Leader+ Madalmaade põhjaosas. Ma arvan, et programmi Leader altpoolt tulev algatus ja osalejate suhtes rakendatavad kitsendused ei seostu just mitte kõige paremini. Näiteks on vabatahtlike organisatsioonil raske vastata kõikidele nõudmistele, mis on vajalikud toetuse saamiseks programmile Leader+. Oleme seetõttu proovinud töötada koos suure-

Jalgrattaga piirkonda avastamas.

mate organisatsioonide ja ühisprojektidega. Kui me anna me välja toetusi vabatahtlike organisatsioonile, teeme kindlaks, et nad saaksid täiendavat abi oma kohalikust linnast või meie Leader+ programmijuhilt.

Kas on olemas mõni projekt, millega olete hetkel seotud ja mille leiaste olevat erilise kas lähenemise, sisu või siht-rühma tõttu? Kas oskate selgitada, miks see nii on?

On palju projekte, mille üle ma uhke olen, aga usun, et kunstimaja projekt tõuseb tõesti esile, sest see on nii innovatiivne. See võimaldab turistidel nautida oma puhkust majas, mis on kunstiteos. Idee pärineb kohalike inimeste rühmalt ja nüüd töötavad nad koos mitme turismiorganisatsiooniga selle projekti kallal.

Teised asjad, mida ma maaturismi ja kohalike projektide jaoks tähtsaks pean, on nii-öelda kaubamärgi projektid. Me püüame panna kõik väikesed majutusasutused, tegevused ja maatooted ühe kaubamärgi alla. See on keeruline protsess, aga me arvame, et väikesemahuliste tegevuste jaoks maakohas on hädavajalik töötada koos.

Buinenis leiab aset hoopis teistsugune projekt. Selles väikeses külas alustasime nn küla arengukavaga. See oli täiesti altpoolt tulev algatus. Koos omavalitsuse ja külaga arendasid nad projekti, mille eesmärgiks oli külaelu elukvaliteedi parandamine. Üks tegevustest on küla väikese sadama rekonstrueerimine.

Kas olete naisena programmiga Leader+ töötades teadlik mingitest erelistest küsimustest, mis avaldavad mõju maapiirkonnas elavatele ja töötavatele naistele? Kui jah, siis millised need on ja kuidas peaks neid Teie arvates lahendama?

Naistel on maakeskkonnas oluline roll. Tihti tulevad naised tõeliselt headele mõtetele. Kuigi meil ei ole palju spetsiaalselt naistele suunatud projekte, püüame pöörata erilist tä-

helepanu naistele siis, kui projektid on käivitunud. Enamikes projektides osalevad naised meestega võrdselt. Üht projekti rahastasime spetsiaalselt tüdrukutele. Projekti nimi on „Küberryuum“. Projekti eesmärk on õpetada põhi-koolis käivatele tüdrukutele veebilehe tegemist ja tutvustada veebitehnoloogiat lähemalt.

Kas loodate maaelu arendamisega tegelevate naiste toetusele ja ideedele? Või peate hoopis iseennast eeskujuks igas mõttes?

Ma ei pea iseennast eeskujuks. Küll aga märkan seda, et kuna me teadlikult ergutame altpoolt tulevat algatust ja näitame selle mõju, peavad teised piirkonnad meid tööpoolest eeskujuks.

Koostöö on programmi Leader+ tähtis aspekt. Millistes koostöö valdkondades, kas riiklikul või riikidevahelisel tasandil, olete kaasa löönud või kavatsete seda teha? Kui ei, kas selleks on olnud põhjusi?

Koostöö teiste piirkondadega on väga tähtis. Me oleme tegevad kolmel tasandil. Kõigepealt õpime teistelt piirkondadelt ja võimaldame teistel piirkondadel meilt õppida. Selleks kasutame programmi Leader riiklikku võrgustikku ja kontakte, mis meil on Madalmaade põhjaosas. On tähtis, et projekte juhtivad inimesed vahetaksid kogemusi. Meil on programmi Leader II käigus olnud palju väga kasulikke tegevusi, mida saame oma huvides kasutada programmis Leader+.

Teiseks, juhime kolme projekti koos programmi Leader teise piirkonnaga Drenthes. Üks neist on kaubamärgi projekt, mida varem mainisin. Püüame panna kõik väikesemahulised turismitegevused kokku ühe kaubamärgi alla ja palju mõistlikum on seda teha koos programmi teise

piirkonnaga. Koos oleme tugevamad ja katame suurema ala.

Oleme ka partnerid ühes riikidevahelises projektis. Üks programmi Leader tegevusrühma eesmärkidest on kohaliku ettevõtluse tugevdamine, suurendades investeeringuid, edendades võrgustiku tegevusi ja toetades juhtimist. Seetõttu on kohalik tegevusrühm arendanud projekti STIPO („Maapiirkondade ettevõtluse ergutamine“) ja osaleb riikidevahelises projektis „Transnet“. „Transnet“ on algatus, mida toetavad kaheksa Euroopa Liidu maapiirkonda, ja katseprojekt arendada maapiirkondade ettevõtete võimeid võrgustike loomise ja koolituse abil. Maapiirkondade ettevõtjaid aidatakse ka nende toodete ekspordimisel ja turustamisel osalevates ELi piirkondades.

Riikidevaheline koostöö on keeruline. Minu arvates peaks riikidevahelistes projektides osalemine kohaliku piirkonna arengule kasu tooma. Näiteks programmi Leader II puhul nähti üksteiselt õppimist eesmärgina, aga riikidevaheline koostöö programmis Leader+ peaks olema midagi enamat. Ideaalis peaks riikidevaheline koostöö viima konkreetsete tulemusteni. See peab olema rohkem kui juhtide kohtumine ja kogemuste vahetamine. Otsuse tegemisel projekt heaks kiita on kohaliku tegevusrühma üks peamisi kriteeriume see, kas saadakse kulutustele vastavat tulu. Riikidevahelistes projektides osalemine on kallis reisikulude ja reisimisele kuluva aja tõttu.

Kui saaksite programmist Leader+ valida ühe aspekti, mille jätkamist sooviksite näha pärast 2006. aastat, siis mis see oleks?

Minu jaoks on piirkondlik lähenemine väga tähtis. Koos teiste piirkonna osalistega püütakse saavutada oma eesmäärke. Paindumus ja aruandekohustus on märksõnad.

Loodan, et programm Leader omandab väärika koha ELi maapiirkondade arengupoliitikas. Hea piirkondlik lähenemine on võimalik ainult siis, kui ei ole liiga palju kitsendusi Brüsselist või riigi valitsuse poolt. Projekte teoks tegevate inimeste ja otsustajate vahel peavad

olema otsesidemed. Ma arvan ka, et on oluline anda meile võimalus siduda programmi Leader projekte muu rahastamise, näiteks riiklike programmide kasutamisega.

Mida näete maapiirkonna arengupoliitika põhiliste väljakutsetena järgmistel aastatel?

Pea oluliseks, et otsuste tegemine toimub kohapeal. Inimesed maapiirkonnas teavad ise kõige paremini, milliseid meetmeid võtta. Piirkondadel, ELil ja riigi valitsusel peaksid olema strateegiad eesmärkide jaoks, mida nad piirkondlikus poliitikas tahavad saavutada. Piirkonnal peaks olema vabadus otsustada, kuidas nende eesmärkideni jõuda. EL ja riigi valitsus ei peaks meid reeglite ja seadustega nii palju piirama. Peame vähendama bürokraatiat. Mõnikord on mul tunne, et maksame nii rahastamiseks kui ka programmi kontrollimiseks sama summa. Seda tuleks muuta vähemkulukaks.

Ka väikseid koolilapsi julgustatakse olema loov.

PORTUGAL

Edela-Alantejo noorte tuleviku eest hoolitsemine

Mitmeaastane edukas noorsootöö tagab piirkondlike projektide tuleviku

Sissejuhatus

Esdime on Edela-Alentejo koostöö Lõuna-Portugalis. Piirkond koosneb Ferreira do Alentejo, Aljustreli, Ourique, Castro Verde ja Almodôvari maakonnast koos veel mõne väiksema kogukonnaga (Grândola, Santiago do Cacém ja Odemira). Piirkond katab umbes 3500 km² suuruse ala ja selle ligikaudu 45 000 elanikuga on asustustihedus 13 inimest/km². See on põhiliselt maapiirkond, mida iseloomustab suur tööpuudus, mille tagajärjel noored lahkuvad piirkonnast töö otsingul, halvendades piirkonna niigi vananeva rahvastiku struktuuri veelgi. Kuigi piirkonnas on küllaldaselt nii materiaalseid kui ka inimressursse, kannatab teenustepõhine majandus vähese ettevõtliku vaimu pärast.

Noortealgatuste arengulugu

Selle taustal on Esdime (kohaliku arengu amet Edela-Alantejos, kohalik tegevusrühm alates programmist Leader II) töötanud välja kohaliku arengukava, kasutades erinevaid algatusi ja programme, eriti programmi Leader. Idee on pakkuda koolitust vabahariduse sektoris tegutsevatele inimestele ja organisatsioonidele. Noored on selliste algatuste puhul eriline sihtrühm, sest nad on eriti haavatavad muutuste korral, samal ajal aga on neil väga oluline roll piirkonna tuleviku seisukohalt. Programm Leader II nägi noortes prioriteeti, luues sobiva meetme, et rahastada nende tegevust. Nüüd on programm Leader+ järginud sama rada fondidega, mis on kasutatavad nende eesmärkide arendamiseks.

Programmi peamine eesmärk – noorte algatuste edendamine – saavutatakse järgmiselt:

- noortele kindlustatakse ligipääs kvalifitseeritud teabele, mis põhineb kohalikel professionaalsetel teadmistel, et neil oleksid realistlikud ootused piirkonnas olemas olevate võimaluste kohta;
- luuakse soodsad tingimused, mis annavad noortele parema sissejuhatususe tööellu;
- määratakse kindlaks uued ametikoolituse võimalused selle piirkonna noorte jaoks;
- arendatakse projekte maapiirkonna põhi- ja keskkoolides, nähes kooli kui kohaliku arengu ressursi ning viies ellu tegevusi, mis on seotud laste, õpetajate, perekondade, institutsioonide ja kohaliku volikoguga;
- avaldatakse noortealgatuste rahastamisega seotud teavet ning arendatakse kontakte mitmesuguste noorterühmade ja asjakohaste poliitiliste organisatsioonide vahel;
- osaletakse aktiivselt tegevustes, mis on kavandatud ja organiseeritud noorte endi poolt;
- luuakse aktiivne partnerlus ja dialoog noorte ja piirkondlike institutsioonide vahel, et määrata kindlaks ja kasutada ühiseid kohalikke ressursse.

Leader+ projektide tunnustamine

Projekti „Kool ja kohalik areng“ edendab Aljustreli keskkool. See saab tehnilist toetust, et luua uus ja tugev ühendus keskkooli ning laiema kogukonna vahel (kohalikud ameti-

asutused ja ettevõtted), samuti ka uus arusaam kodakondsusest. Selle saavutamiseks arendatakse uut teemat „Kodakondsus ja areng“ õpilaste jaoks, luuakse vabatahtlike programme õpetajate jaoks ning korraldatakse kaks korda kuus vestlusring partneritele, et arutada haridus- ja koolielu küsimusi.

Teine projekt kannab nime „Noortealgatuste edendamine“ ja selle eesmärgiks on noorte teavitamine riiklikest ja riikidevahelistest programmidest, mis võivad nende tegevusi rahaliselt toetada. Need sisaldavad noortevahetust ja riiklikke ning rahvusvahelisi projekte, mida rahastab programm „Euroopa noored“.

Neis kahes projektis on programmi Leader+ lähenemise paindlikkus ning kohalik strateegia ja juhtimine tugevdanud alates varastest 1990ndatest aastatest Esdime poolt arendatud jätkuvat strateegiat „Alentejo tulevased kodanikud“. Partnerlus on kokku toonud erinevad ideed ja tulevikuväljavaated ning lisaks pakkunud rohkem ressursse piirkonna noorte vajaduste jaoks.

Tulevikku suunatud algatuste toetamine.

Noorsootöö Atlentejos

Liikmesriik: Portugal

Piirkond või ala: Baixo Alentejo

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Esdime

Rahvaarv: 42 688

Pindala: 3271 km²

Kool ja kohalik areng

Projekti kogumaksumus: 21 667 eurot

EL: 13 000 eurot

Erakapital: 8667 eurot

Noortealgatuste edendamine

Projekti kogumaksumus: 19 162 eurot

EL: 11 497 eurot

Muud riiklikud vahendid: 958 eurot

Erakapital: 6707 eurot

Kontaktisik: Isabel Benedito

Aadress: Rua do engenho, 10
P-7600 Messejana

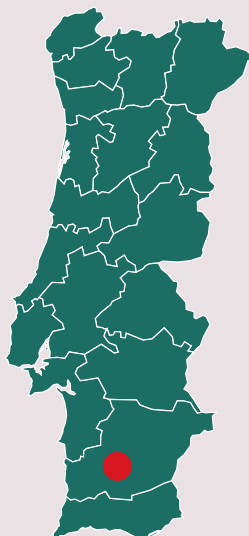
Telefon: +351 284 650 000

Faks: +351 284 655 274

E-post: esdime@esdime.pt

Veebileht: www.esdime.pt

Fotod Portugali riikliku koostöövõrgu üksuselt

Uued liikmesriigid

Ungari ja programmi Leader kogemus

Kokkuvõtte uurimusest:

Hajnalka PETRICS, Bologna Ülikooli põllumajandusteaduskonna doktorant

Anikó NÉMETH, Euroopa Komisjoni maaelu arenguprogrammide (Ungari, Itaalia ja Malta) üksuse E.I.4 lauaametnik

Sissejuhatus

Ungaril on juba mõned kogemused programmi Leader tüüpi tegevustega. Leader-tüüpi katseprogramm algatati 2001. aastal, et valmistada ette vajalikud dokumendid ja protseduurid ning saada vajalik kogemus programmi Leader+ meetmete rakendamiseks kohe peale ühinemist.

Ungari valis rakendamiseks programmi Leader tüüpi meetme selle „Põllumajanduse ja maapiirkondade arengu rakenduskava” raames, mida kaasrahastab Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi arendusrahastu ja Kalanduse Arendusrahastu. Programmi Leader tüüpi katseprogrammiga omandatud kogemus võimaldas piiratud arvul maakogukondadel luua kohalikud tegevusrühmad. Piirkondadevaheline ja riikidevaheline koostöö on seotud ka Ungari põllumajanduse ja maaelu arengu rakenduskavaga ning see viiakse ellu kooskõlas komisjoni ametliku teatise seisukohtadega selles küsimuses.

Ülevaade kohaliku maaelu arengusuundadest Ungaris

Ungari on oma programmi Leader tüüpi tegevuste kogemusega üks edasijõudnumaid 10 uue liikmesriigi seas. Et järgida põllumajanduspoliitikat, mille eesmärgiks on põllumajandustoodete konkurentsivõime suurendamine, algatas põllumajandusministeerium kava, mille üks osa on maaelu areng. Mikrotasandi piirkondlikele rühmadele anti võimalus arendada situatsioonianalüüsi oma piirkondades ja strateegiat, mis põhineb nende erilistel vajadustel ja oodataval kasul. Ajavahemikus 1999–2001 olid mikrotasandi põllumajanduse ja maaelu arenguprogrammid üksikasjalikud ja viidi ellu teatud kontseptsiooni järgides. Selle tulemusena rajati Ungaris vabatahtlik maaasulate ühendus ja arendati paljusid kohalikke algatusi, mis tugevdasid kohalikku partnerlust ja vajalikku juhtimissuutlikkust.

Järgmine samm ühises kavandamises oli põllumajandusministeeriumi poolt Leader-tüüpi katseprogrammi algatamine Ungaris 2001. aastal, et kohe pärast Ungari ühinemist Euroopa Liiduga oleks võimalik rakendada programmi Leader+. Peamisi eesmärke oli katseprogrammiks sobivate kohalike partnerite valimine, järgides programmi Leader algatuse põhialuseid ja suuniseid.

Katseprogrammi rahastati riigieelarvest 2001.–2002. aasta maaelu arengu sihtprogrammi raames 432 miljoni Ungari forintiga (ligikaudu 1,7 miljonit eurot), millest iga kohalik tegevusrühm sai ligikaudu 120 000 eurot toetuse-na. Katseprogramm keskendus programmi Leader+ kolme meetme ettevalmistamisele:

Leader-tüüpi katseprogrammi kohalike tegevusrühmade tegutsemisala

1. meede – maaelu territoriaalse arendamise katsestrateegia, mis põhineb altpoolt tuleval algatusel ja samatase-melisel partnerlusel;
2. meede – piirkondadevaheline ja riikidevaheline koostöö maapiirkondade vahel;
3. meede – koostöövõrkude rajamine.

Kohalikud tegevusrühmad valmistasid 2002. aasta alguses ette oma kohaliku maaelu arengukavad, mis pidid keskenduma ühele kolmest etteantud sihtrühmast: suurte perekondade toetamine, koostöö mustlaste ja mitte-mustlaste vahel ning maapiirkonnas elavate noorte koolitamine.

Esimese faasi kokkuvõtted

Leader-tüüpi katseprojekt ei sujunud probleemideta. Peamine küsimus oli piiratud osalemine kohalikul tasandil, inimesed olid ebakindlad vahendite puudumise tõttu, raske oli neid koondada ja veenda osalema kohalikes algatustes. Protsessi pidurdas ka inimeste puudus kõikidel tasanditel ja programmi uuendusliku ja katselise iseloomu tõttu oli ebapiisav programmitöö meetodite halduskogemus ning riiklike vahendite juhtimine kohalikul tasandil. Arvestades, et tegemist oli programmitöö sissejuhatava faasiga, ei järginud projektid alati programmi Leader tüüpi projektide tunnuseid, näiteks innovatiivsust ja täiendavust.

Hoolimata raskustest, mida kirjeldati katseprogrammi algatamisel, loodi 14 kohalikku tegevusrühma ning need arendasid ja rakendasid oma kohaliku maaelu arenguprogramme, mis toetasid ühtekokku 272 kohalikku projekti. Projektid keskendusid näiteks kohalike tegevuste ja koolituste korraldamisele, külade taastamisele ja kohaliku majanduse arendamisele. See on olnud märkimisväärne saavutus, mis on andnud vajalikke oskusi ja kogemusi kõikide programmi Leader tüüpi projektide rakendamisel ning ilmselt suurendanud maapiirkondades huvi programmiga Leader+ ühinemise vastu.

Võimalused põllumajanduse ja maapiirkondade arengu rakenduskavas peale ühinemist

Toetudes kogemustele, mis on saadud katseprogrammist, on Ungari valinud programmi Leader+ tüüpi meetmete kaasamise ajavahemikuks 2004–2006 oma põllumajanduse ja maapiirkondade arengu rakenduskavva, mida rahastatakse struktuurifondidest. Euroopa Liidu panus programmitöö ajavahemiku jooksul on 317,2 miljonit eurot, millest 312,8 miljonit eurot on Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi arendusrahastust ja 4,38 miljonit eurot Kalanduse Arendusrahastust. Euroopa Liit peaks programmi Leader+ tüüpi meetme rahastamist toetama umbes 14,3 miljoni euroga, millele lisandub 2004.–2006. aastal 4,7 miljonit eurot riiklikest vahenditest.

Meedet rakendatakse järgmiste tegevuste puhul: oskuste omandamine, maapiirkondade ühiste katseliste arendusstrateegiade kujundamine, piirkondadevaheline ja riikidevaheline vastastikku täiendav ja tugevdav koostöö ning võrgustike loomine Euroopas kohalikul ja riiklikul tasandil.

Programmi Leader+ tüüpi meede näeb ette kuni 40 teise meetme kohaliku tegevusrühma valimise. Kohaliku tegevusrühma kuulub 10 000 kuni 100 000 inimest ning see on füüsiliselt, geograafiliselt, majanduslikult ja sotsiaalselt homogeenne. Valimiskriteerium hõlmab kohalike tegevusrühmade suutlikkuse ja -kogemuse hindamist riikliku rahastamise haldamisel.

Valimisel võetakse ka arvesse arengukava strateegia sisu ja kvaliteeti, sealhulgas paindlikkust ja põhjendatust, lisaks ka vajadusi ja sünergiaid konkreetsete programmi koostisosade vahel.

Põllumajanduse ja maapiirkondade arengu tegevuskava seirekomisjon loodi ametlikult 6. juulil 2004. aastal ja sel puhul kiitsid komisjoni liikmed heaks programmi tegevuskava täienduse.

Programmi Leader+ tüüpi meetmeid hakati tegevuskava kohaselt rakendama 2005. aasta alguses. Arvestades kindlat ajakava, mille kinnitas põllumajandusministerium, on kohalike tegevusrühmade esimese ringi eelvalimised ette nähtud 2005. aasta teisel poolel. Strateegiate ettevalmistamine ja kohalike tegevusrühmade arengukavade täitmine on samuti kavandatud 2005. aasta teise poole ning kohalike tegevusrühmade eelvalimiste teine ring 2006. aasta esimesse poole. Kavade koostamise, partnerluse ja strateegiate täideviimise ettevalmistustega on kavandatud 2006. aastal.

Fotod: EPA PHOTO; Peter Orosz, Mario Dudar.

Kokkuvõte

Ungaris töi katseline, altpoolt tulevate algatuste programmi käivitamine ajavahemikus 1999–2001 ja hilisem Leader-tüüpi katseprogrammi 2001–2004 käivitamine kaasa vaba-tahtlike ühenduste arengu maa-asulates. Ühendusi on nüüd märkimisväärsel osal riigist, samuti on palju kohalikke algatusi. See õppimine katseprogrammi käigus võimaldas mõnel maakogukonnal rajada kohalikke tegevusrühmi programmi Leader+ põhimõtete järgi ning arendada ja täiustada kohalikke maaelu arengustrateegiaid.

Leader-tüüpi katseprogramm aitas kaasa keskselt hallatavate kohaliku põllumajanduse toetussüsteemide mõjule. Varem oli keskmeks olnud individuaalsete projektide toetamine, mis ei haaranud piisavalt kaasa piirkondlike osalejate, nagu ettevõtjate, valitsusväliste organisatsioonide ja kohalike valitsuste sisemisi ressursse. Programmpõhine Leader-tüüpi katseprojekt aitas osavõttu suurendades aktiveerida kohalikke osalejaid, tõi kokku individuaalprojektide algatused, rajas partnerlust ja tugevdas sünergiat ning üksteise toetamist.

Leader-tüüpi katseline programm oli õppeprotsess, mis aitas Ungaril ette valmistada vajalikke dokumente ja protseduure ning saada kogemusi, mida on vaja programmi Leader+ tüüpi meetmete edukaks rakendamiseks pärast ühinemist.

Oma maapiirkondades peab Ungari siiski veel tegelema vanade sotsiaalsete struktuuride ja nõrga kodanikuühiskonnaga. Seetõttu vajavad maaühendused aega ja

erilist toetust, et mõista territoriaalse, ühtse ja partnerlusel põhineva maaelu arengu põhimõtteid ning nendega kohaneda. Nad vajavad ka abi meetodite, ideede ja toimingu õppimisel, mis on vajalikud, et koostada ja täide viia kohaliku arengu projekte. Koostöö maapiirkondade vahel on veel üks võimalus, kuidas anda edasi ning vahetada teadmisi ja kogemusi ning saada õppimisest käegakatsutavat kasu.

Riikidevaheline koostöö kui programmi Leader+ algatus on liikmesriikide jaoks suurepärase võimaluse omandada oskusi ja parandada suutlikkust oma nõrgemate maapiirkondade arendamisel. Maapiirkondadevahelise koostöö lisandväärtus võib olla väga tähelepanuväärne. See võib pakkuda neile ainukordset võimalust näha oma tegevust perspektiivis ja kõrvutada seda teiste kultuuridega. See võib pakkuda neile ka võimalust saada kasu teiste kogemustest, et arendada oma kohalikke vahendeid ja oskusi.

UUDISED – UUDISED – UUDISED

Deleagate tervitatakse täiskogu avaistungil.

Programmi Leader+ koostöömess Brüsselis

Koostöömess „Maaelu areng võrgustike loomise ja riikidevahelise partnerluse abil” oli Leader+ vaatluskeskuse korraldatud kahepäevase üritus, mis leidis aset 27. ja 28. juunil Brüsselis ja pakkus vahendeid interaktiivseks koostööks kõigile osalejatele – rohkem kui 300 kohalikule tegevusrühmale 27 Euroopa riigist. Mitmesugused esitlused, töörühmad ja ümarlauad koos näituse, onlain-partnerite otsinguvahendi ja partnerotsingu kuulutustega löid ainulaadse võimaluse koostööks programmi Leader+ raames.

Osavõtjaid tervitas põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi peadirektori asetäitja Dirk Ahner, kes viitas viimasele koostöösündmusele, mis organiseeriti 1998. aastal programmi Leader II raames. Eelmine sündmus lõi aluse paljudele riikidevaheliselt teostatavatele projektidele ja Dirk Ahner vihjas, et ta loodab, et programmi Leader+ on võimeline lõpule viima vähemalt sama palju koostööprojekte (ligikaudu 250), kui teostati programmi Leader II.

Oma pöördumises rõhutas põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi direktor Nikiforos Sivenas juhtivate ametivõimude rolli kohalike tegevusrühmade abistamises, et arendada riikidevahelist koostööd, milles programmi Leader+ teisele meetmele on eraldatud ligikaudu 500 miljonit eurot. Teadvustades raskusi, mis tulenevad eri

reeglitest liikmesriikides, viitas Nikiforos Sivenas tööle, mille tegi vaatluskeskus, aidates neid erinevaid riiklikke protseduure selgitada. Ta mainis, et messil toimuvad meetodilised seminarid võivad samuti aidata mõne probleemi puhul, lisaks mainis ta programmi Leader+ kui laboratooriumit, mis võimaldab uut ja ühtset lähenemist maaelu arengule. Ta tunnistas, et praegu ei ole olemas ühtset koostöö mudelit ja mõned projektid peavad tegelema keeruliste organisatsiooniliste struktuuridega. Siiski lisan ta, et vaatluskeskuse teostatud analüüsid peaksid aitama kohalike tegevusrühmi mõista arendatavaid eri liiki koostöötegevusi. Kokkuvõttes soovitas ta tungivalt kohalikel tegevusrühmadel arendada oma koostööprojekte ning mitte unustada uusi liikmesriike, kel on väga vaja kogemusi ja oskusteavet saada.

Üritusel oli esindatud rohkem kui 300 kohalikku tegevusrühma.

Koostöökuulutusi uuritakse lähemalt.

Et mõista, mida riikidevaheline koostöö tähendab neile, kes on selliste projektidega seotud, esitati täiskogu istungil kolm juhtumiuuringut: „Piirkondlike muuseumide kultuuriline juhatamine ja juhtimine” (Austria ja Saksamaa), „Euroopa märgalade võrgustik” (Itaalia, Soome ja Kreeka) ning „Euroopa maastikukunst” (Prantsusmaa ja Saksamaa). Osalejail oli võimalus viibida paralleelselt minitäiskogu istungitel, kus nad said kuulda lisa riikidevahelise koostöö eri tasanditest, samuti mitmesuguste programmi Leader+ teemadega seotud juhtumiuuringute esitlustel ning temaatilistel ümarlaudadel ja seminaridel. Ümarlauaistungeid korraldati teisel päeval ja väljapanek, mis koosnes eri riikide stendidest ja koostööprojektide kuulutustest, oli üleval kogu messi ajal. See pakkus delegaatidele tulevikuvõimalusi ideede ja koostöökontaktide arendamiseks.

Kogu tööperioodi kokkuvõtetest anti aru viimasel täiskogu istungil ja need on olemas ka programmi Leader+ veebilehel <http://europa.eu.int/comm/leaderplus>. Ürituse lõppsõnaga esines komisjoni liige, põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Mariann

Fischer Boel. Oma kõnes tegi ta kokkuvõtte järgmise programmiperioodi 2007–2013 maaelu arengu suunamiseks peetud läbirääkimistest ja maaelu arengu tugeva poliitika tähtsusest, et saavutada ELi uut kasvu ja tööhõive strateegiat (Lissaboni strateegia).

Käsitledes programmi Leader rolli uue ELi maapiirkondade strateegia rakendamisel, rääkis volinik, kuidas Leader on juba tõestanud, et ta on tõhus vahend maa-majanduse toetamisel ja kohalike töökohtade loomisel. Programmi Leader tulevikurool ei ole mitte ainult selle protsessi jätkamine laiemas ulatuses, vaid tal on tähtis osa ka teatavates olulistest tegevustes: kohaliku suutlikkuse kujundamisel, avaliku ja erasektori partnerluse arendamises, kohaliku juhtimise täiustamises, koostöö ja innovatsiooni edendamises ning samuti maapiirkondade koostöö koolina.

Lisaks rääkis ta sellest, et koostööprojektid mängivad tähtsat rolli inimeste suunamisel uute ideede ja lähenemiste juurde. Need julgustavad innovatsiooni ja ettevõtlust ning riikidevaheline koostöö võimaldab esimesi samme isegi laiemateks väljavaadeteks. Riikidevaheline koostöö

Riiklik stand pakub ohtralt materjale.

Volinik Fischer Boeli kokkuvõtlikud tähelepanekud võetakse soojalt vastu.

jääb ka edaspidi programmi Leader meetodi levitamise vahendiks erinevate maapiirkondade vahel, eriti just uute liikmesriikide puhul. Räägiti ka koostöö pikaajalisest mõjust, mida võib näha endise programmi Leader II projektide põhjal.

Oma kokkuvõttes rääkis Mariann Fisher Boel vajadusest täiustada koostöö suhtes kohaldatavaid haldusreegleid, et kindlustada innovatiivsust ja tuua maapiirkondadele maksimaalset kasu. Ta ütles, et seminar on tugevdanud tema veendumust, et „kohalikel tegevusrühmadel on võime ja ettekujutus, et edendada innovatiivseid lahendusi.”

Peaaegu sedasama kinnitas programmi Leader+ kontaktpunkti meeskonna juht Véronique Weyland-Ammeux, kes oli teada saanud, et viimase kahe päeva jooksul oli mitu kohalikku tegevusrühma oma riikidevaheliste koostööprojektide jaoks juba partnerid leidnud.

Üks paljudest täiskogu istungitest ja seminaridest, kus oli võimalus väidelda

Leader+ Magazine

Ajakirja **Leader+ Magazine** annab kolm korda aastas välja maapiirkondade vaatluskeskus.

Leader („Maapiirkondade majanduse arendusmeetmete ühendamise“) on ühenduse algatus, mille käivitas Euroopa Komisjon ja mille tegevust koordineerib põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat (üksus F3). Ajakirja Leader+ Magazine sisu ei pruugi tingimata edasi anda Euroopa Liidu institutsioonide vaateid.

Toimetus: Euroopa maapiirkondade vaatluskeskus.

Õiguslikult vastutav isik: Joern-Uwe Lerbs, Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi üksus F.3, rue de la Loi 130, B-1040 Brüssel.

Käesoleva numbri kaastöölised: programmi Leader+ siseriiklike koostöövõrkude üksused.

Fotod: kõikide fotode autoriõigus kuulub Euroopa Komisjonile, välja arvatud eraldi märgitud fotod.

Kaanefoto: Belgia riikliku koostöövõrgu üksuselt.

Leader+ Magazine ilmub 19 Euroopa Liidu ametlikus keeles ning selle tiraaž on 35 280.

Lisateave: programmi Leader+ kontaktpunkt, rue du Marteau 81, B-1000 Brüssel; telefon: +32 2235 2020; faks: +32 2280 0438; e-post: contact.point@Leaderplus.org; veebileht: <http://europa.eu.int/comm/leaderplus>

© Euroopa ühendused, 2005

Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Trükitud Itaalias

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

Ajakirja Leader+ Magazine lisatellimuseks

kirjutada e-posti aadressil contact.point@leaderplus.org või saata tellimus faksi või posti teel, märkides oma täielikud kontaktandmed, tellimuste arvu ja sobiva keeleversiooni, järgmisel aadressil:

Leader+ Contact Point
Rue du Marteau 81
B-1000 Brussels
BELGIUM
Telefon: +32 2235 2020
Faks: +32 2280 0438

Võite end vormistada ka Leader+ väljaannete tellijaks. Oma nime lisamiseks meie meililisti kasutage palun vormi, mis on kättesaadav järgmisel aadressil:

<http://europa.eu.int/comm/leaderplus>

Nimetus

Programm Leader („Maapiirkondade majanduse arendusmeetmete ühendamine“).

Programmi liik

Ühenduse algatus.

Sihtvaldkonnad

Programm Leader+ hõlmab kolme meetet:

- 1. meede – alt-üles lähenemisel põhinevate lõimitud territoriaalsete maaelu arendamise katsestrateegiate toetamine;
- 2. meede – maapiirkondadevahelise koostöö toetamine;
- 3. meede – koostöövõrkude rajamine.

Prioriteetsed strateegilised teemad

Komisjon on kehtestanud järgmised programmi Leader+ prioriteetsed teemad:

- loodus- ja kultuurivarade parim kasutamine, sealhulgas paikkondade väärtustamine;
- maapiirkondade elukvaliteedi parandamine;
- kohalikele toodetele lisandväärtuse andmine, eelkõige väikeste tootmisüksuste turulepääsu lihtsustamine ühistegevuste kaudu;
- uue oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutamine maapiirkondade toodete ja teenuste konkurentsivõime suurendamiseks.

Abisaajad ja abikõlblikud projektid

Programmiga Leader+ antakse finantsabi partnerlustele ehk kohalikele tegevusrühmadele, mis moodustatakse avaliku, era- ja mittetulundussektori liikmetest nendes piirkondades kohalike arenguprogrammide rakendamiseks. Programmi Leader+ eesmärgiks on aidata maaettevõtjatel kasutada oma piirkonna pikaajalist potentsiaali. See soodustab integreeritud, kvaliteetsete ja originaalsete strateegiate rakendamist säästva arengu tagamiseks ning samuti riigisisest ja riikidevahelist koostööd. Selleks et koondada ühenduse ressursid kõige perspektiivsematesse strateegiatesse ning anda neile parimad võimalused, antakse pärast valiku tegemist rahalist abi üksnes piiratud hulgal maapiirkondadele. Valiku tegemine on avalik ning rangete eeskirjadega reguleeritud.

Iga kohaliku arenguprogrammi alusel võidakse rahastada üksikprojekte, mis vastavad kohalikule strateegiale. Kõik projektid, mis on abikõlblikud rahastamiseks Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF), Euroopa Regionaalarengu Fondi (EFRD) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) kaudu, on abikõlblikud rahastamiseks ka programmi Leader+ meetme kaudu.

Kohalike tegevusrühmade otsustustasandil peavad majandus- ja sotsiaalpartnerid ning ühenedused moodustama vähemalt 50% kohalikust partnerlusest.

Programmitöö kestus

2000–2006.

Ühenduse toetus

Programmide kogueelarve on 5,0465 miljardit eurot, millest 2,1063 miljardit (2,1435 miljardit pärast vahepealset indekseerimist) on EAGGF-i arendusrahastust ning ülejäänud avalikust ja erasektorist.

